

ตามหาหัวใจและตัวตน คนเกษตร รุ่นใหม่

ตามหาหัวใจและตัวตนคนเกษตรรุ่นใหม่

นักปฎิวัติ ผู้กล้าเปลี่ยนแปลง
นักฝัน ผู้เลือกออกแบบชีวิตตัวเอง
นักวางแผน ผู้คิดอย่างเป็นระบบก่อนลงมือทำ
นักปรับเปลี่ยน ผู้เชื่อมร้อยวิถีเก่ากับวิถีใหม่เข้าด้วยกัน
นักสร้างสรรค์ ผู้เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภค

สำหรับพวกเขา การเกษตรเป็นศิลปะ เป็นวิทยาศาสตร์
เป็นการบริหาร เป็นการวางแผน เป็นความมั่นคงทางอาหาร
ของชุมชน เป็นสุขภาพที่ดีของคนทำเกษตร เป็นสังคมเครื่อง่าย
ที่เปลี่ยนแปลง เป็นวัฒนธรรมที่ปรับประยุกต์ เป็นการเมือง
และเป็นระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมที่ต้องการการเกื้อกูลกัน

หนังสือเล่มนี้สะท้อนหัวใจ และตัวตนอันหลากหลายของเหล่าผู้กล้า
ที่เลือกเดินบนวิถีเกษตรด้วยมุ่งมั่นที่ก้าวพันไปมากกว่า
ความต้องการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เป็นเกษตรอินทรีย์
ความสำเร็จของพวกเขาคือการลงมือทำ

ตามหาหัวใจและตัวตน

คนเกษตร

รุ่นใหม่

ตามหาหัวใจและตัวตน คนเกษตรรุ่นใหม่

เรื่อง นาดศิริ โกมลพันธุ์
ออกแบบรูปเล่ม/รูปประกอบ นุชรี รัตนอักษรศิลป์
รูปปก Mekong Nomad
จำนวน 192 หน้า
ISBN
พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2563

จัดพิมพ์โดย

โครงการสวนผักคนเมือง

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)

3/13 หมู่ที่ 6 ซอยบางอ้อ 2

ถนนบางรักน้อย 18 ตำบลไทรมา

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทร. 02-057-3913 / 064-150-2259

อีเมล cityfarm2010@hotmail.com

เว็บไซต์ www.thaicityfarm.com

เฟซบุ๊ก www.facebook.com/cityfarmthailand

โรงพิมพ์ หจก.ภาพพิมพ์

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ

สารบัญ

- 6 คำนำ
- 10 บทนำ
- 14 **เกษตรกรรุ่นใหม่ : นักปฏิวัติ ผู้กล้าเปลี่ยนแปลง**
- 16 มณีกาญจน์ บุญส่ง
- 26 อรวรรณ ประดิษฐ์ผล
- 34 หัวใจสำคัญในการสร้างการยอมรับในครอบครัวและชุมชน
- 36 พงศ์เลิศ ศิริบูรณ์
- 42 เครือข่าย กับความอยู่รอดของเกษตรกรรุ่นใหม่
- 44 **เกษตรกรรุ่นใหม่ : นักฝัน ผู้เลือกออกแบบชีวิตตัวเอง**
- 46 มานพ ต๊ะสุ
- 54 บทเรียนของนักฝัน
- 56 จารุวรรณ สุพลไร่
- 72 หัวใจสำคัญในการสร้างเครือข่าย
- 73 คุณลักษณะของนักเชื่อมร้อย ผู้สร้างเครือข่าย
- 74 **เกษตรกรรุ่นใหม่ : นักวางแผน**
ผู้คิดอย่างเป็นระบบก่อนลงมือทำ
- 76 มงคล เหล่ามาลา
- 82 ชัยพฤกษ์ ไพจริยะ
- 88 วิธีเตรียมตัวก่อนจะออกมาเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่
- 90 **เกษตรกรรุ่นใหม่ : นักปรับเปลี่ยน**
ผู้เชื่อมร้อยวิถีเก่ากับวิถีใหม่เข้าด้วยกัน
- 92 อำนวย นิยมไพร
- 100 เป้าหมายในการปรับเปลี่ยน
- 102 หัวใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ นักปรับเปลี่ยน
- 104 อรวรรณ ประดิษฐ์ผล
- 110 โกสินธุ์ สุวรรณภักดี
- 118 **เกษตรกรรุ่นใหม่ : นักสร้างสรรค์**
ผู้เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภค
- 120 ณัฐคนางค์ ปรีชาบริสุทธิ์กุล
- 132 อภิศักดิ์ กำเพ็ญ
- 138 การสร้างการยอมรับจากผู้บริโภค
- 140 **มองไปข้างหน้า : ฝันร่วมกันของเกษตรกรรุ่นใหม่**
- 148 **เปิดโลกเรียนรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ในต่างประเทศ**
- 152 Sangwoodgoon สวนของเกษตรกรรุ่นใหม่
ผู้เปลี่ยนแปลงสังคมด้วยการลงมือทำ @ ฮ่องง
- 162 AIYO Farm บริษัท(ผลิต)คนรุ่นใหม่ หัวใจเกษตร @ ญี่ปุ่น
- 174 Folo Farm : Feed Our Love One @ มาเลเซีย
- 180 Fleet Farming : ปั่นไปทำFarm @ สหรัฐอเมริกา
- 188 **บทส่งท้าย**

คำนำ

(ตามหาหัวใจและตัวตน คนเกษตรรุ่นใหม่)

สังคมไทย พุดถึง “เกษตรกรรุ่นใหม่” หลายครั้งในรอบทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยชุดวิเคราะห์ภาพของภาคเกษตรกรรมไทยว่า มีแต่ผู้สูงอายุทำการผลิตในภาคเกษตร ทำให้ภาคเกษตรดูน่าเป็นห่วงทั้งในฐานะทางภาคเศรษฐกิจและสังคม ชุมชนเกษตรกรรมถูกวิเคราะห์ไปหลากหลายว่าไม่ได้เป็นชุมชนแบบเดิม แต่เปลี่ยนไปเป็นสังคมผู้ประกอบการ หรือแม้แต่เส้นแบ่งระหว่างเมืองและชนบทก็เบาบางลงไปทุกขณะ วิถีของเกษตรกรรม ซึ่งรวมความตั้งแต่วิธีการผลิต การใช้เทคโนโลยี และวิธีการใช้ชีวิต เปลี่ยนแปลง แตกต่างไปจากเดิม และเมื่อ “เกษตรกรรุ่นใหม่” ปรากฏตัวขึ้นในชุมชน ก็จะมีคำถามหลากหลายเกิดขึ้นตามไปด้วย เกษตรกรรุ่นใหม่ เป็นความหวัง เป็นเป้าหมายของสังคม ของหน่วยงาน ขององค์กร แต่อาจไม่ได้เป็นเป้าหมายของครอบครัวเกษตรกรทุกครัวเรือน ด้วยรอยทางของความทุกข์ยากของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรโดยส่วนใหญ่ไม่อยากจะให้ลูกหลานกลับมาทำเกษตร

‘ตามหาหัวใจและตัวตน คนเกษตรรุ่นใหม่’ เล่มนี้บอกเล่าเรื่องราวของคนรุ่นใหม่จำนวนหนึ่งที่มีเส้นทางของการกลับสู่ภาคเกษตรที่แตกต่างกัน แม้ส่วนใหญ่จะมีจุดเริ่มต้นที่เหมือนกัน คือเป็นลูกหลานของเกษตรกร ความแตกต่างของการกลับสู่ภาคเกษตร อาจมีได้มีแรงจูงใจที่มาจากมิติทางเศรษฐกิจ และดูเหมือนว่าความอยู่รอดทางเศรษฐกิจจะเป็นความท้าทายของพวกเขาเหล่านั้น หนังสือเล่มนี้สะท้อน ความคิด ความรู้สึก ความต้องการอันหลากหลาย ที่สะท้อนตัวตนและหัวใจเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้อย่างน่าสนใจ และก้าวพ้นไปมากกว่าความต้องการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้เป็นเกษตรอินทรีย์ เขาเหล่านั้นมีความมุ่งมั่นมากกว่านั้น

พวกเขา ได้สร้างคุณค่าความหมายของการกลับบ้านด้วยมิติที่หลากหลาย ทั้งการมองเห็นคนในชุมชนที่ต้องมีปัญหาสุขภาพ อันเนื่องจากการใช้สารเคมี การได้เห็นปัญหาการทำเกษตรของคนรุ่นพ่อแม่ และอยากเปลี่ยนแปลง การได้รับการหล่อหลอมจากภูมิปัญญาของชุมชน การได้สัมผัสกับปัญหาด้วยตนเอง และได้พบเส้นทางใหม่ในการเข้าสู่ภาคเกษตร บนเส้นทางกลับบ้าน เขาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย และต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งมากพอที่จะเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายเหล่านั้น ซึ่งได้หล่อหลอมให้พวกเขาได้รู้จักตนเองมากขึ้น และพยายามอยู่รอดในการทำเกษตร หลายคนต้องใช้ความพยายามในการสร้างพื้นที่ของความเข้าใจร่วมกันในครอบครัว ในขณะที่สร้างตัวตนและความหมายของการกลับบ้านไปพร้อมกัน ความคิดของเขาเหล่านั้น ก้าวข้ามการทำเกษตรอินทรีย์ไปสู่การเชื่อมโยงความเข้าใจต่อธรรมชาติ การมีสุขภาพที่ดี การสร้างคุณค่าของชีวิตให้มีความหมาย และมีความสุข

โลกใบใหม่ของพวกเขาเป็นโลกที่อาจไม่สวย สดใส ราบรื่น แต่สายใยของพวกเขาที่มีต่อภาคเกษตรกรรมผ่านครอบครัว ผ่านชุมชน ผ่านสังคม ความรู้สึกนึกคิดที่ดิ้นรนที่อยากส่งผ่านความปรารถนาดีของพวกเขาสู่ผืนดิน สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และชุมชนที่หวังจะให้เกิดความเปลี่ยนแปลง น่าจะเป็นพลังผลักดันสำคัญในการขับเคลื่อนชีวิตให้เดินไปตามความตั้งใจที่ใฝ่ฝัน สังคมไทยจะได้เรียนรู้จากพวกเขา และร่วมกันเปลี่ยนแปลงชุมชนเกษตรกรรมไปสู่ความเข้มแข็ง ลดความเหลื่อมล้ำ และอุดมไปด้วยความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ของสังคมไทยทั้งมวลนั่นเอง

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย)

ตามหาหัวใจและตัวตน
คนเกษตรรุ่นใหม่

บทนำ

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย ปัญหาหนึ่งที่ถูกพูดถึงมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะประเด็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของเราก็คือ แนวโน้มของเกษตรกรมีอายุสูงขึ้นเรื่อยๆ และขาดผู้สืบทอด ทำให้ที่ดินที่เคยทำเกษตรจำนวนมากถูกขาย เปลี่ยนจากพื้นที่อาหารกลายเป็นตึกรามบ้านช่อง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ไป

ด้วยตระหนักถึงปัญหานี้ จึงมีหน่วยงานจำนวนมากลุกขึ้นมาทำงานเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และรณรงค์ให้คนรุ่นใหม่สนใจที่จะกลับบ้าน และทำเกษตรกันมากขึ้น ที่ได้ยินกันบ่อยๆ ก็เช่น โครงการคนกล้าคืนถิ่น, โครงการ Young Smart Farmer, โครงการทายาทเกษตรกร, โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ สปก. รวมถึงโครงการอาสาสมัครเพื่อสังคมสู่ชุมชนบ้านเกิดของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม และโครงการเกษตรกรรุ่นใหม่ กลุ่มทำเป็นทำเกษตร ที่เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) พยายามทำ เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน สื่อจำนวนมากก็พยายามที่จะสื่อสารบอกเล่าเรื่องราว โดยเฉพาะความสำเร็จด้านรายได้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ได้รับรู้ เป็นเหมือนการสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่สนใจว่า อาชีพเกษตรกร ไม่ใช่อาชีพที่ “โง่ จน เจ็บ” อย่างที่เคยเข้าใจ

สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยทำให้มีคนรุ่นใหม่จำนวนไม่น้อย เริ่มที่จะสนใจการทำเกษตรกันมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่าอาชีพเกษตรกรนั้น ไม่ใช่อาชีพที่ทำเพื่อที่จะสร้างรายได้เท่านั้น แต่การทำเกษตรเป็นวิถีชีวิตหนึ่งที่มีองค์ประกอบ และสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมากมาย ซึ่งคนที่เลือกเดินทางบนเส้นทางนี้จะต้องเรียนรู้ เงินทอง ตำแหน่ง ลาภยศ สรรเสริญ ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ไขว่คว้า อาจจะไม่ใช่คำตอบของเส้นทางนี้ ที่สำคัญคือ บนหนทางนี้ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ โลกไม่ได้สวยเหมือนที่หลายคนอาจจะจินตนาการวาดฝันเอาไว้ บนหนทางนี้มีสิ่งที่คุณจะต้องเรียนรู้ ปรับตัว และพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความท้าทายต่างๆ ที่เข้ามาเสมอ ดังนั้น การที่จะลุกขึ้นมาใช้ชีวิตที่เรียกตัวเองว่าเป็นเกษตรกรอย่างเต็มตัวนั้น ก็ไม่ใช่เรื่องที่ย่างน้ก

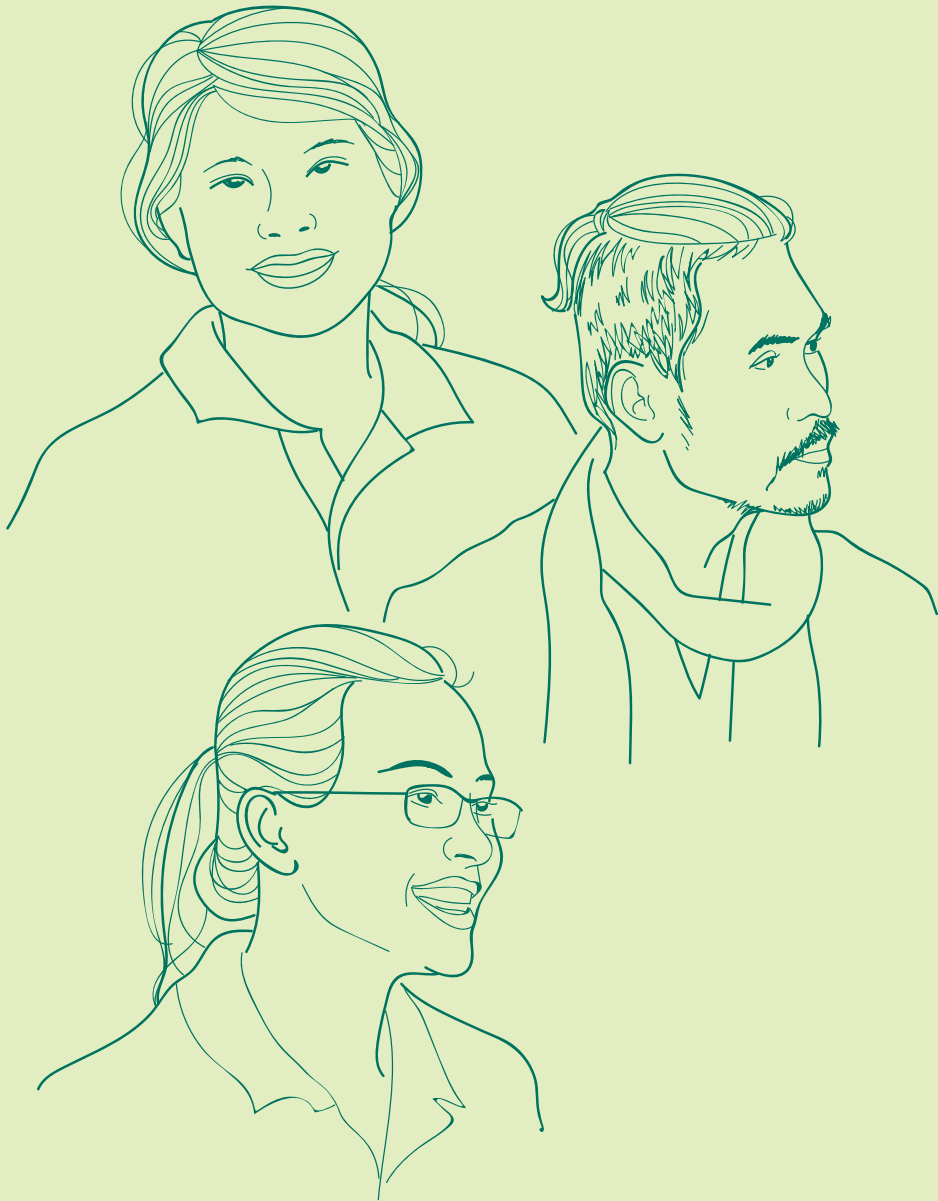
ช่วงที่ผ่านมา มีโอกาสได้พบเจอ สัมผัส พูดคุย กับเกษตรกรรุ่นใหม่จำนวนไม่น้อย แต่ละคนล้วนมีแรงบันดาลใจ ความคิด ความฝัน ที่อยากจะออกเดินมาบนวิถีแห่งเกษตรที่ต่างกัน บางคนก็เชื่อว่าเกษตรคือรากฐานของชีวิต และอยากจะใช้ชีวิตแบบพอเพียงในวิถีเกษตร บางคนก็มีความฝันอยากเชื่อมโยงเกษตรกับมิติต่างๆ ของชีวิต และสร้างการเรียนรู้ให้ผู้อื่น บางคนก็อยากจะปรับเปลี่ยน และผสมผสานวิถีเกษตรแบบเก่ากับแบบใหม่ให้สมดุล และอยู่รอดบนความจริงมากขึ้น บางคนก็ประสบปัญหาสุขภาพทั้งของตัวเอง และของครอบครัว ทำให้อยากลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลง และบางคนก็มีความคิดอยากจะช่วยพัฒนาและเปลี่ยนแปลงชุมชนด้วยการเริ่มลงมือทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

ความเชื่อ ความคิด ความฝันที่อยู่ในตัวพวกเขาเหล่านั้น ไม่อาจจะ เป็นจริงขึ้นมาได้หากพวกเขาไม่ลงมือทำ และหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนให้พวกเขาลงมือทำได้นั้นก็คือ ความกล้า โดยเฉพาะความกล้าที่จะลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงตัวเอง เลือกเดินบนเส้นทางใหม่ ที่มักถูกคนจำนวนไม่น้อยในสังคม หรือแม้แต่คนในครอบครัวตัวเอง มองว่าเป็น “ผู้พ่ายแพ้ในระบบ” หรือเป็น “ผีบ้า”

พวกเขาต้องฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคมากมาย ทั้งแรงกดดันจากครอบครัว จากชุมชน ทั้งความไม่รู้ และการขาดประสบการณ์ของตัวเอง ทั้งปัญหาเรื่องสภาพดินฟ้าอากาศ ปัญหาเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ รวมถึงปัญหาเรื่องเงินทุน

จนถึงตอนนี้ ต้องยอมรับว่า หลายคนก็ยังไม่รู้ว่าหนทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไร ยังมีอีกหลายสิ่งที่คุณจะต้องเรียนรู้ ยังมีอีกหลายคำถามที่พวกเขายังไม่พบคำตอบ ยังมีอีกหลายความคิดความฝันที่พวกเขาอยากทำ แต่สิ่งสำคัญคือ พวกเขาได้เริ่มต้นที่จะออกก้าวเดินแล้ว และก้าวที่แต่ละคนค่อยๆ ก้าวเดินไปนั้น พวกเขารู้สึกพอใจ และมีความสุขอยู่กับมันอยู่ เมื่อถามถึงความสำเร็จ หลายคนจึงพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า **ความสำเร็จคือการได้ลงมือทำ**

เรื่องราวชีวิตของพวกเขาแต่ละคนน่าสนใจมาก มีประสบการณ์ และบทเรียนให้เราได้เรียนรู้มากมาย มาร่วมออกเดินทาง ตามหาตัวตน คนเกษตรรุ่นใหม่เหล่านี้ไปด้วยกันค่ะ

เกษตรกรรุ่นใหม่ :

นักปฐวิดี
ผู้กล้าเปลี่ยนแปลง

มณีกาญจน์ บุญส่ง
อายุ 29 ปี @ราชบุรี

จำได้ว่า พบกับ**มณีกาญจน์ บุญสง** หรือ**น้องมินท์** ครั้งแรกก็ราว 4 ปีที่แล้ว ตอนที่เธอเป็นหนึ่งในสมาชิกโครงการสวนผักคนเมือง ทำโครงการที่ชื่อว่าสวนผักคนเมืองกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ที่บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นโครงการที่น้องมินท์รวมกลุ่มกับชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ปลูกผักแบบไม่ใช่สารเคมี ผลผลิตที่ได้นอกจากกินเองแล้ว ก็ยังรวมกลุ่มกันไปส่งขายให้กับทางบริษัทที่อยู่ใกล้ๆ บ้าง บางส่วนก็แบ่งปันให้คนในชุมชน โดยเฉพาะคนที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง

ฟังดูผิวเผิน อาจจะรู้สึกเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา ไม่เห็นมีอะไรน่าสนใจเป็นพิเศษ แต่เมื่อได้พูดคุย ฟังเรื่องราวแรงบันดาลใจของหญิงสาววัย 29 ปีคนนี้แล้ว ต้องยอมรับว่าหัวใจของเธอโต มองเห็นทั้งไฟ และแววตาที่เต็มไปด้วยความมุ่งมั่น และความฝันของเธอจริงๆ

ครอบครัว : ด้านแรกที่ทำหาย

น้องมินท์เล่าให้ฟังว่าตอนแรกที่จบมาใหม่ๆ ก็ไปทำงานเหมือนคนอื่นเขา งานที่ทำก็คือขายปุ๋ยเคมี แต่หลังจากทำไปสักพัก คุณยายผู้เป็นที่รักก็มีอันล้มป่วยด้วยโรคมะเร็ง และเสียชีวิตไป เธอเชื่อว่าสาเหตุหลักที่ทำให้คุณยายเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งนั้น น่าจะมาจากการที่ทำเกษตรแบบใช้เคมีมานาน ที่สำคัญเธอยังพบว่า ไม่เพียงแต่คุณยายเธอเองเท่านั้น แต่ในชุมชนที่เธออยู่ซึ่งมีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ ก็มีคนล้มป่วยด้วยโรคมะเร็งอยู่อีกเป็นจำนวนมาก เธอจึงหันมาสนใจศึกษาเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ ตัดสินใจลาออกจากงาน กลับไปอยู่บ้าน ด้วยความ

ไฝฝันว่าจะกลับมาช่วยที่บ้านทำเกษตร และจะปรับเปลี่ยนให้เป็นการทำเกษตรอินทรีย์ แถมยังฝันเพื่อแผ่ไปถึงคนอื่น ๆ ในชุมชน หวังจะให้พวกเขาสนใจ และหันมาทำเกษตรอินทรีย์กันมากขึ้นด้วยเช่นกัน

จะว่าไป โครงการสวนผักคนเมือง ก็เป็นเหมือนจุดเริ่มต้นเล็กๆ ที่ทำให้เธอมีโอกาสได้ลงมือปลูกผักอย่างจริงจัง และได้มีโอกาสแบ่งปันเทคนิค ความรู้เรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับชาวบ้านรอบข้าง และเปิดโอกาสให้เขาได้ลองลงมือทำ เพื่อให้เกษตรกรที่เพิ่งเคยมาตลอดเกิดความมั่นใจว่าสามารถทำได้โดยไม่ใช้สารเคมีมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เส้นทางฝันของน้องมินท์ก็ไม่ใช่สวยงาม ไร้อุปสรรคอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่มากและต้องเรียนรู้ที่จะเผชิญและก้าวผ่านไปให้ได้นั้น ไม่เพียงเป็นปัญหาเรื่องประสบการณ์ ความรู้ในการทำเกษตร ซึ่งเธอไม่เคยทำมาก่อน แม้ว่าจะเป็นลูกชานา ก็ตาม แต่เธอยังต้องเผชิญกับการไม่ยอมรับของครอบครัว โดยเฉพาะคุณแม่อีกด้วย

น้องมินท์เล่าให้ฟังว่า “ที่บ้านแม่รับไม่ได้อย่างมากที่เรากลับมาอยู่บ้าน คิดอยากจะทำเกษตร เขาอยากให้เราไปทำงาน ตอนแรกถึงเราจะพยายามช่วยทำน้ำหมักชีวภาพ ช่วยทำปุ๋ยหมักเพื่อนำไปบำรุงนาข้าวให้แม่ แต่เขาก็ไม่สนใจ และก็ไม่ได้เชื่อด้วยว่าจะทำเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีได้” ความขัดแย้งครั้งนี้รุนแรงขนาดที่น้องมินท์บอกว่าแทบจะตัดพ่อตัดแม่กัน

ช่วงเริ่มต้นนั้น หลายครั้งที่ได้ฟังเรื่องราวจากปากน้องมินท์ คนเล่าก็มักจะเล่าด้วยน้ำตาเปื้อนใบหน้า เราคนฟังก็มักจะฟังด้วยน้ำตาคลอเบาแทบทุกครั้ง **“เราต้องอดทน ให้แม่เห็นว่าเราทำจริง”** น้องมินท์พูดด้วยน้ำเสียงมุ่งมั่น **“ตอนแรกเราทำ เราก็คิดตลอดว่าจะชนะใจแม่ได้ยังไง แต่คิดไปคิดมา ก็คิดว่าเราต้องทำต่อไปจนชนะใจตัวเองนี่แหละ”**

“ตอนนั้นทำไป ก็ร้องไห้ไป รู้สึกท้อและจะเลิกทำอยู่ 2-3 ครั้ง มารู้อีกทีหลังว่า พ่อตั้งใจจะให้ 3 ไร่ เพื่อที่เราจะได้ยอมแพ้ ทำไม่ไหว แล้วก็เลิกทำไปเลย จะได้กลับไปทำงาน แต่เราสู้ทำต่อไป ความรู้ที่เคยไปเรียน ไปอบรมมาก็ทดลองเอามาใช้หมด จนสุดท้ายข้าวปีนั้นแข็งแรง ได้ผลผลิตดี และมีทางมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน และ ทาง SCG ที่เป็นเครือข่ายกันมาช่วยซื้อ พ่อแม่ก็เลยเริ่มค่อยๆ ยอมรับมากขึ้น”

จากปลูกผัก น้องมินท์ก็เริ่มขยายขยายไปปลูกข้าว ด้วยความตั้งใจว่าอยากเปลี่ยนระบบการปลูกข้าวให้เป็นแบบเกษตรอินทรีย์ เพราะครอบครัวตัวเองมีที่นาอยู่ เลยตัดสินใจขอแบ่งที่นาจากพ่อเพื่อทดลองทำ 1 ไร่ ปรากฏว่าพ่อให้ทำ 3 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็นงานหนักและยากมากสำหรับคนที่ไม่มีความรู้และประสบการณ์การทำนามาก่อนอย่างเธอ

“ตอนนั้นทำไป ก็ร้องไห้ไป รู้สึกท้อและจะเลิกทำอยู่ 2-3 ครั้ง มารู้อีกทีหลังว่า พ่อตั้งใจจะให้ 3 ไร่ เพื่อที่เราจะได้ยอมแพ้ ทำไม่ไหว แล้วก็เลิกทำไปเลย จะได้กลับไปทำงาน แต่เราสู้ทำต่อไป ความรู้ที่เคยไปเรียน ไปอบรมมาก็ทดลองเอามาใช้หมด จนสุดท้ายข้าวปีนั้นแข็งแรง ได้ผลผลิตดี และมีทางมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน และ ทาง SCG ที่เป็นเครือข่ายกันมาช่วยซื้อ พ่อแม่ก็เลยเริ่มค่อยๆ ยอมรับมากขึ้น” น้องมินท์เล่า

จากวันนั้น ถึงวันนี้

วันนี้ นอกจากแม่จะยอมรับให้ลูกกลับมาทำเกษตร และเป็นการทำเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีแล้ว แม่ยังเป็นผู้ลงแรงช่วยเหลือจัดการทั้งเรื่องการปลูก การดูแล การเก็บเกี่ยว และการขาย เคียงข้างเกษตรกรรุ่นใหม่คนนี้ด้วย

น้องมินท์ บอกว่าตัวแม่เองก็เริ่มหันมาสนใจ และศึกษาข้อมูลเรื่องนี้เองแล้วด้วย เวลามีคนไปเยี่ยมที่แปลง เธอก็จะเปิดโอกาสให้แม่เป็นผู้อธิบายให้ความรู้คนอื่น “เกษตรกรคิดว่าตัวเองจบแค่ป.4 ไม่มีความรู้ แต่ความจริงเขามีความรู้มาก เราเปิดโอกาสให้เขาพูด เขาจะได้รู้ว่าตัวเองก็เก่งนะ” เธอพูดพร้อมกับบอกว่าอยากจะทำตามแม่ด้วย นอกจากนี้เวลามีงานอะไร เธอบอกว่าก็มักจะพาแม่ รวมถึงคนในชุมชนบางส่วนไปเรียนรู้ด้วย เพื่อที่พวกเขาจะได้เห็นว่าคนอื่นเขาทำอะไรกันอย่างไร

เมื่อปัญหาเรื่องแรงกดดันในครอบครัวเริ่มคลี่คลาย ประสบการณ์การทำเกษตรก็เพิ่มพูนมากขึ้นจนเริ่มชำนาญ จากเรื่องปลูกอย่างเดียว เธอก็คิดเรื่องแปรรูปเพิ่มขึ้นมาด้วย ในวิถีการผลิต เธอก็ปรับให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ทั้งตัวเองมีอาหาร และมีผลผลิตออกจำหน่ายที่หลากหลายมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม น้องมินท์ก็ยังไม่ทิ้งความฝันที่อยากจะช่วยพัฒนาและเปลี่ยนแปลงชุมชน เธอฝันว่าอยากให้เกษตรกรในชุมชนปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์กันมากขึ้น และให้คนในชุมชนได้มีอาหารที่ปลอดภัยกิน

น้องมินท์บอกว่า อันที่จริงเคยพยายามจะรวมกลุ่มชาวบ้านที่สนใจจะทำเกษตรอินทรีย์ แล้วช่วยรวบรวมผลผลิตไปจำหน่าย แต่มีปัญหาทำไม่สำเร็จ ตอนนี้อยากเริ่มเปิดร้านค้าเล็กๆ เอาผักที่ปลูกไปวางขาย เพื่อให้ชุมชนรับรู้ และพยายามปลูกผักไว้ข้างหน้าบ้าน เพื่อที่ว่าคนที่สนใจผ่านไปมา จะได้ถามว่าเราปลูกยังไง ใช้ปุ๋ยใช้น้ำหมักยังไง จะได้แนะนำและให้เอาไปลองใช้ จากนั้นก็ค่อยๆ สอนวิธีให้เขาทำ เพื่อให้เขาลดต้นทุนและค่อยๆ ปรับเปลี่ยนต่อไป

ไม่เพียงคนในชุมชนเท่านั้น แต่เชื่อว่าหลายคน โดยเฉพาะคนที่คิดอยากทำเกษตรแต่ยังไม่รู้จะเริ่มต้นยังไง จะไปทางไหน เมื่อได้พูดคุย หรือได้ฟังเรื่องราวของเธอ ก็มักจะเกิดแรงบันดาลใจ ได้พลัง และจุดประกายให้พวกเขาไปลงมือทำอะไรบางอย่างเช่นกัน

หากถามถึงอนาคต เธอเพียงจะแต่งงานได้ไม่นาน ครอบครัวใหม่ที่ตัวเองจะเป็นร่วมสร้างขึ้นนั้นกำลังจะเติบโต เชื่อว่ายังมีอีกหลายสิ่งๆ ที่เธอคงต้องปรับเปลี่ยน เรียนรู้ และเดินทางต่อไป บนเส้นทางของเกษตรกรรุ่นใหม่ นักปฏิวัติ ผู้กล้าเปลี่ยนแปลง

อรารรณ ประดิษฐ์ผล
อายุ 35 ปี @พัทลุง

เมื่อถามว่า “ฉันคือใคร?” อรวรรณ ประดิษฐ์ผล หรือ ออ ให้นิยามตัวเองว่า “ฉันคือนักปฐพีวิทยาความคิดคนรุ่นก่อน เป็นแรงบันดาลใจให้เด็กรุ่นหลัง ว่าการเกษตรคือความมั่นคง ยั่งยืน และความสุข”

จากอาชีพครูที่ดูมั่นคง และมีเกียรติ ทว่าด้วยระบบต่างๆ ที่มีปัญหา ชวนให้ออกเกิดคำถามในชีวิต ความสุขในการทำงานค่อยๆ ลดน้อยลง แถมยังรู้สึกตัวเองเป็นสิ่งแปลกปลอมในเมืองด้วย จึงทำให้ออรู้สึกอยากกลับบ้าน ประกอบกับมีโอกาสได้สอนเด็กเรื่องศาสตร์พระราชาก็เริ่มรู้สึกสนใจเรื่องเกษตร และอยากทำมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดออกก็ทนเสียงเรียกร้องในหัวใจไม่ไหว ตัดสินใจลาออก และเดินทางกลับบ้านที่พัทลุง ในที่สุด

“ตอนนั้นอยากกลับมาดูแลพ่อแม่ อยากทำอะไรเป็นของตัวเอง และคิดว่าถ้าทำเกษตร เราน่าจะชอบ มีความสุข รู้สึกดีขึ้นมาแล้วอยากออกมาทำงาน แล้วก็คิดว่าถ้าเราปลูกต้นไม้ให้เติบโต ก็เป็นมรดกให้ลูกหลานได้ด้วย ดีกว่าทำงานกินเงินเดือนแล้วก็จบไป” ออเล่าให้ฟัง

การตัดสินใจของเธอครั้งนี้ ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักสำหรับคนเป็นพ่อเป็นแม่ ผู้เคยรู้สึกภูมิใจกับความสำเร็จของลูก ที่ทั้งเรียนจบสูง มีหน้าที่การงานที่มั่นคง แต่สุดท้ายกลับตัดสินใจมาอยู่บ้าน ทำไร่ทำสวน ไม่มีเงินเดือน ไม่มีตำแหน่งใดๆ มารองรับ

“ช่วงแรก พ่อกับแม่ต่อต้านเรามาก เขาอยากให้เราทำงานในหน่วยงานที่มีเงินเดือน ความคิดเราสวนทางกันตลอด เราก็ต้องต่อสู้ ต้องปฐพีวัติ

หัวใจสำคัญของการจะปฏิวัติ
ปรับเปลี่ยนความคิดของพ่อแม่ได้
คงไม่ใช่การเอาความคิดมาสู้กัน
แต่ก็คือการลงมือทำ
เพื่อพิสูจน์ตัวเองให้เห็น

ความคิดของเขา ถึงตอนนี้เขาก็ยังไม่ถึงกับยอมรับ แต่ก็เริ่มเชื่อในตัวเรา
มากขึ้น และเริ่มรู้สึกที่เราคิดกลับบ้านนั้น มันดีนะ”

หัวใจสำคัญของการจะปฏิวัติ ปรับเปลี่ยนความคิดของพ่อแม่ได้
คงไม่ใช่การเอาความคิดมาสู้กัน แต่ก็คือการลงมือทำ เพื่อพิสูจน์ตัวเอง
ให้เห็น

สิ่งที่เธอทำ คือเธอเริ่มหัดกรีดยาง อาชีพที่พ่อแม่ทำมานาน แต่ก็
พบว่ากรีดยางไม่ใช่สิ่งที่ตัวเองต้องการจะทำ เธอจึงค่อยๆ เปลี่ยน
พื้นที่สวนที่ตัวเองมีอยู่ ลงมือปลูกพืชยืนต้นที่เก็บยอดได้ ปลูกพืช
สมุนไพรชนิดต่างๆ ที่สามารถนำมาแปรรูปได้ และก็ปลูกไม้ท้องถิ่นเพื่อ
อนุรักษ์ไว้ ไม่เพียงเพื่อให้ตัวเองมีอาหารกินอย่างพอเพียงเท่านั้น แต่
ตั้งใจว่า อยากจะเปิดบ้านเป็นศูนย์เรียนรู้ให้เด็กรุ่นใหม่ได้เข้าใจ เห็น
คุณค่าความสำคัญ และรู้จักการทำเกษตรมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ **อ้อ** ไม่ได้หยุดการเรียนรู้อยู่ที่สวนบ้านตัวเองเท่านั้น แต่
ยังออกไปเรียนรู้ และหาเครือข่าย จนได้รู้จักกับเครือข่ายตลาดทางเลือก
เพื่อชุมชนของทีมนกดินมีสุข พัทลุง ที่เปิดตลาดใต้โหนด และย้ายมาเปิด
ตลาดป่าไผ่สร้างสุขในเวลาต่อมา ซึ่งนอกจากอ้อ จะเป็นหนึ่งในเกษตรกร
ที่ไปออกร้านจำหน่ายอาหารและผลผลิตของตัวเองแล้ว ยังได้มีส่วนช่วย
เป็นกรรมการในการดูแลและขับเคลื่อนตลาดด้วย ที่สำคัญคือ ตลาด
แห่งนี้ ยังเป็นพื้นที่ที่ดึงดูดให้อ้อได้พบเจอกับเพื่อนเกษตรกรรุ่นใหม่ใน
พัทลุงหลายคน ที่คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้กันและกันมาโดย
ตลอดจนถึงทุกวันนี้

อีกหนึ่งเครือข่ายที่มีบทบาทสำคัญกับชีวิตของอ้อก็คือ เครือข่าย
ของโครงการสวนผักคนเมืองพัทลุง ที่มีส่วนช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้

ออ ได้ลงมือพัฒนาและเปิดบ้านตัวเองให้เป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับเด็กๆ ตามที่ตัวเองฝันและตั้งใจไว้ จนทำให้พ่อกับแม่เริ่มเปิดใจ ยอมรับมากขึ้น ประกอบกับเสียงของเพื่อนบ้านรอบข้าง ที่เห็นคุณค่าของสิ่งที่ออทำอยู่ และมาพูดกับพ่อแม่ว่าให้ภูมิใจเถอะที่ลูกกลับบ้าน และได้ทำประโยชน์เพื่อชุมชนด้วย แม้จะเป็นเสียงเล็กๆ ไม่กี่เสียง แต่ก็มีน้ำหนักพอที่จะทำให้พ่อแม่รับฟัง

สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากความมุ่งมั่น อดทน และความเพียรพยายามที่จะเรียนรู้ ลงมือทำ ตลอดจนรู้จักเชื่อมโยงและหาเครือข่าย ของออ ทั้งเพื่อพิสูจน์ตัวเองให้ครอบครัวยอมรับ และทำชีวิตที่ตัวเองได้เลือกเดินให้มีคุณค่า มีความหมาย และมีความสุขมากที่สุด

อาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่อย่างเธอไม่ได้คิดเพียงทำอย่างไรให้มีอาหารอยู่อย่างพอเพียง มีรายได้อยู่อย่างพอกินเท่านั้น แต่เธอยังเสียสละเวลาในการทำงานเพื่อชุมชน และเพื่อเด็กรุ่นใหม่ ด้วยความหวังว่าอยากจะทำอาชีพเกษตรกรเป็นที่ยอมรับ และไม่ถูกดูถูกดูแคลนอีกต่อไป

หัวใจสำคัญในการสร้างการยอมรับ ในครอบครัวและชุมชน

อุปสรรคด่านแรกที่เกษตรกรรุ่นใหม่หลายคนต้องเผชิญคือแรงกดดันจากครอบครัว ที่ไม่ยอมรับการกลับบ้านเพื่อทำเกษตรของตัวเอง ประกอบกับเสียงจากคนรอบข้างในชุมชน ที่ตั้งคำถามกับการตัดสินใจครั้งนี้ ว่าเรียนจบตั้งสูง ทำไมถึงไม่ไปทำงานดีๆ กลับมาอยู่บ้านทำไม สิ่งที่จะช่วยทำให้เราก้าวข้ามและสร้างการยอมรับในครอบครัว และชุมชนได้คือ

♥ **ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน** เช่นอยากทำให้เห็นว่าเราสามารถเปลี่ยนจากเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ได้จริง, อยากพึ่งพาตนเองได้ มีชีวิตที่มีความสุข และอยากให้คนตระหนักรู้ เห็นคุณค่าและความหมายของการทำเกษตร เป็นต้น

♥ **ลงมือทำเพื่อพิสูจน์ตัวเอง** แม้ว่าจะต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคใดๆ ก็ไม่ย่อท้อ มุ่งมั่นเรียนรู้ แก้ไข และเดินหน้าต่อไป

♥ **สร้างความเชื่อมั่นให้คนยอมรับแนวคิดใหม่ของตัวเองให้มากขึ้น** อาจจะใช้การพาคนในครอบครัวออกไปเรียนรู้ข้างนอก เพื่อให้รับรู้และเข้าใจวิถีที่ตัวเองเลือกเดินมากขึ้น หรืออาจจะด้วยการสร้างเครือข่ายซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะเข้ามาช่วยสนับสนุนให้คนในครอบครัว และชุมชนยอมรับเรามากขึ้น เช่น การมีกลุ่มเพื่อน หน่วยงาน หรือองค์กรไปเยี่ยมบ้าน หรือการมีสื่อมาสัมภาษณ์

♥ **การสนับสนุน** ช่วยเหลือจากคนภายนอกที่รู้จัก หรือเป็นเครือข่ายกัน ทั้งเรื่องกำลังใจ เรื่องความรู้ ตลอดจนเรื่องของการตลาด ก็มีบทบาทสำคัญที่ช่วยทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถเดินหน้า และสร้างการยอมรับจากครอบครัว และชุมชนได้มากขึ้น

♥ **ต้องเสียสละ** คิดถึงประโยชน์ของชุมชนที่อยู่ด้วย

พงศ์เลิศ ศิริบูรณ์
อายุ 34 ปี @อุบลราชธานี

พงศ์เลิศ ศิริบูรณ์ หรือ ใจ เป็นอีกคนหนึ่ง ที่ ลาออกจากการเป็น พนักงานรัฐวิสาหกิจ ของโครงการสวนพฤกษศาสตร์ ที่เชียงใหม่ แล้ว ตัดสินใจกลับบ้าน ด้วยความหวังว่าอยากจะกลับมาทำเกษตร และพัฒนา บ้านเกิดของตัวเอง ท่ามกลางเสียงคัดค้านของครอบครัว ซึ่งแม้จะเป็น ชาวนา แต่ก็อยากให้ลูกที่เรียนจบมาแล้วได้เป็นเจ้าของคนขายคน ตาม คำนิยมที่ถูกปลูกฝังกันมา

“เราทำงานมา 10 ปี รู้สึกอึดอัด อยากกลับบ้านที่อุบล ไปทำเกษตร ถ้าวรณอายุ 60 ปี ตอนเกษียณแล้ว ไม่น่าจะมีแรงทำ แล้วเราก็เห็นปัญหา ในสังคมชนบทที่บ้านเรามากขึ้นด้วย ทั้งเรื่องหนุ่มสาวที่ตอนนี้ออกจาก บ้านไปทำงานที่อื่นกันหมด พอทำงานแล้วแต่งงาน มีลูก ก็เอาลูกหลาน ไปให้ตากับยายเลี้ยง บางคนก็ตามใจทุกอย่าง ทำให้มีปัญหาตามมา นอกจากนี้ประเพณีวัฒนธรรมเดิมๆ ก็หายไปหมด มีปัญหาสังคม ปัญหา ยาเสพติดมากมาย ทำให้เรามีความฝันว่า แทนที่จะไปทำงานพัฒนาที่อื่น เราน่าจะกลับมาทำงานพัฒนาบ้านเรา อยากสร้างให้หมู่บ้านมีวิถีชุมชน เหมือนสมัยเราเป็นเด็กๆ ให้คนในชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” ใจเล่าความตั้งใจให้ฟัง

เขากลับบ้าน พร้อมด้วยความฝันอย่างนักพัฒนา ที่หวังจะมา เปลี่ยนแปลงชุมชน แต่โลกแห่งความฝัน กับความจริงนั้น ต่างกัน เขาพบว่า โลกไม่ได้สวยอย่างที่เขาวาดเอาไว้สัก และเขาก็อาจจะยังไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงอะไรได้ในทันทีทันใด เขาก็จึงกลับมาตั้งหลัก หาทางที่จะ

เขาฝันว่าอยากจะเป็นผู้นำชุมชนเกษตรอินทรีย์ รวบรวมชาวบ้านที่สนใจ ช่วยปรับเปลี่ยนวิถีเกษตร จากเคมีให้เป็นเกษตรอินทรีย์ สร้างเครือข่าย ด้านการตลาด ทำตลาดสีเขียวในอำเภอ และเชื่อมโยงวิถีเกษตรกับประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงการอยู่ร่วมกันในชุมชนด้วย

พึ่งพาตนเองให้ได้ก่อน

พอดีว่าช่วงที่ไ้กลับบ้าน เป็นช่วงที่เกิดวิกฤตปัญหาการค้าข้าว เขา เลยคุยกับน้ำ คิดช่วยกันทำโรงสีเอง ด้วยเงินทุนที่พอมีเก็บอยู่ เพื่อว่าจะ ได้สีข้าวของครอบครัว และขายเอง ไม่ต้องเข้าระบบ เป็นการเริ่มต้นให้ ครอบครัวสามารถทำระบบข้าวแบบครบวงจร ทั้งปลูกเอง สีเอง ขายเอง ได้ ซึ่งมีสวนช่วยทำให้ครอบครัวเริ่มเข้าใจและยอมรับในตัวไ้มากขึ้น

จากโรงสี เขาจึงเริ่มค่อยๆ ขอที่ดินของพ่อ เพื่อเอามาทำนาอินทรีย์ และทำเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเป็นตัวอย่างให้ญาติพี่น้อง และคนใน ชุมชนเห็น เขาฝันว่าอยากจะเป็นผู้นำชุมชนเกษตรอินทรีย์ รวบรวม ชุมชนที่สนใจ ช่วยปรับเปลี่ยนวิถีเกษตรจากเคมี ให้เป็นเกษตรอินทรีย์ สร้างเครือข่ายด้านการตลาด ทำตลาดสีเขียวในอำเภอ และเชื่อมโยงวิถี เกษตรกับประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงการอยู่ร่วมกันในชุมชนด้วย

ต้องยอมรับว่า ไ้ เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เพิ่งเริ่มต้นออกเดินทาง ไม่นานนัก ยังอยู่ในช่วงเวลาที่พยายามจะเรียนรู้ หาเครือข่าย และสร้าง รูปธรรมให้เกิดขึ้น

สิ่งที่น่าสนใจ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่อย่างเขา แม้ว่าชีวิตจะยังไม่เข้าที่ เข้าทางนัก แต่เขาไม่เคยทิ้งความฝันและหัวใจของการเป็นนักพัฒนา ที่ อยากจะทำเพื่อบ้านเกิดไปเลย

การจะเปลี่ยนแปลงอะไรสักอย่าง โดยเฉพาะสิ่งที่เป็วิถี ความคิด ความเชื่อ ที่สืบทอดกันมานาน คงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก แต่ก็เชื่อว่าจะเป็นไป ไม่ได้ ก็กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว พวกเขาที่เคยมีวิถีเกษตรแบบธรรมชาติ ไม่พึ่งพาสารเคมี เคยมีวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม และมีสังคมแห่งการ แบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่างที่ไ้หวนคิดใฝ่ฝันถึง เพียงแต่พวกเขา อาจหลงลืมไป เท่านั้นเอง

เครือข่าย กับความอยู่รอดของเกษตรกรรุ่นใหม่

สำหรับเกษตรกรรุ่นใหม่ หลายคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า การมีเครือข่ายสำคัญมากตลอดเส้นทางตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งการผลิต แปรรูป การตลาด รวมถึงการดำเนินวิถีชีวิตต่อบนเส้นทางเกษตรกร โดยเครือข่ายส่วนใหญ่จะเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ ที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน มีความเข้าใจ และมีเป้าหมายร่วมกัน มากกว่าจะเป็นเครือข่ายในแนวตั้ง เหมือนในอดีตที่เคยเป็นมา ซึ่งพอจะสรุปความสำคัญของเครือข่ายออกมาได้เป็น

ช่วงเริ่มต้น

♥ เครือข่ายช่วยสร้างแรงบันดาลใจ : เกษตรกรรุ่นใหม่บางคน เกิดแรงบันดาลใจ และกล้าที่จะตัดสินใจกลับไปลงมือทำเกษตรที่บ้านอย่างจริงจัง หลังจากมีโอกาสได้พบปะกับเครือข่ายเพื่อนๆ ที่มีความสนใจคล้ายกัน เพื่อนบางคนก็เริ่มออกแสวงหาความรู้ บางคนก็เริ่มลงมือทำไปบ้างแล้ว

ระหว่างทางในช่วงเรียนรู้ กดลอง ลงมือทำ

♥ เครือข่ายช่วยทำให้เกิดพลัง เกิดกำลังใจ ในการเดินหน้าเผชิญอุปสรรคต่างๆ ไปได้

♥ เครือข่ายทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทั้งความรู้ด้านเทคนิค การแปรรูป การตลาด รวมถึงการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ

♥ เครือข่ายทำให้มีโอกาสได้เห็นรูปธรรมของเพื่อนๆ ที่หลากหลาย เป็นการช่วยเปิดมุมมอง พัฒนาศักยภาพให้กันและกัน เช่น เพื่อนในเครือข่าย Young Smart Farmer จังหวัดมหาสารคาม มีการนัดสัญจรกันทุกเดือน เพื่อพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

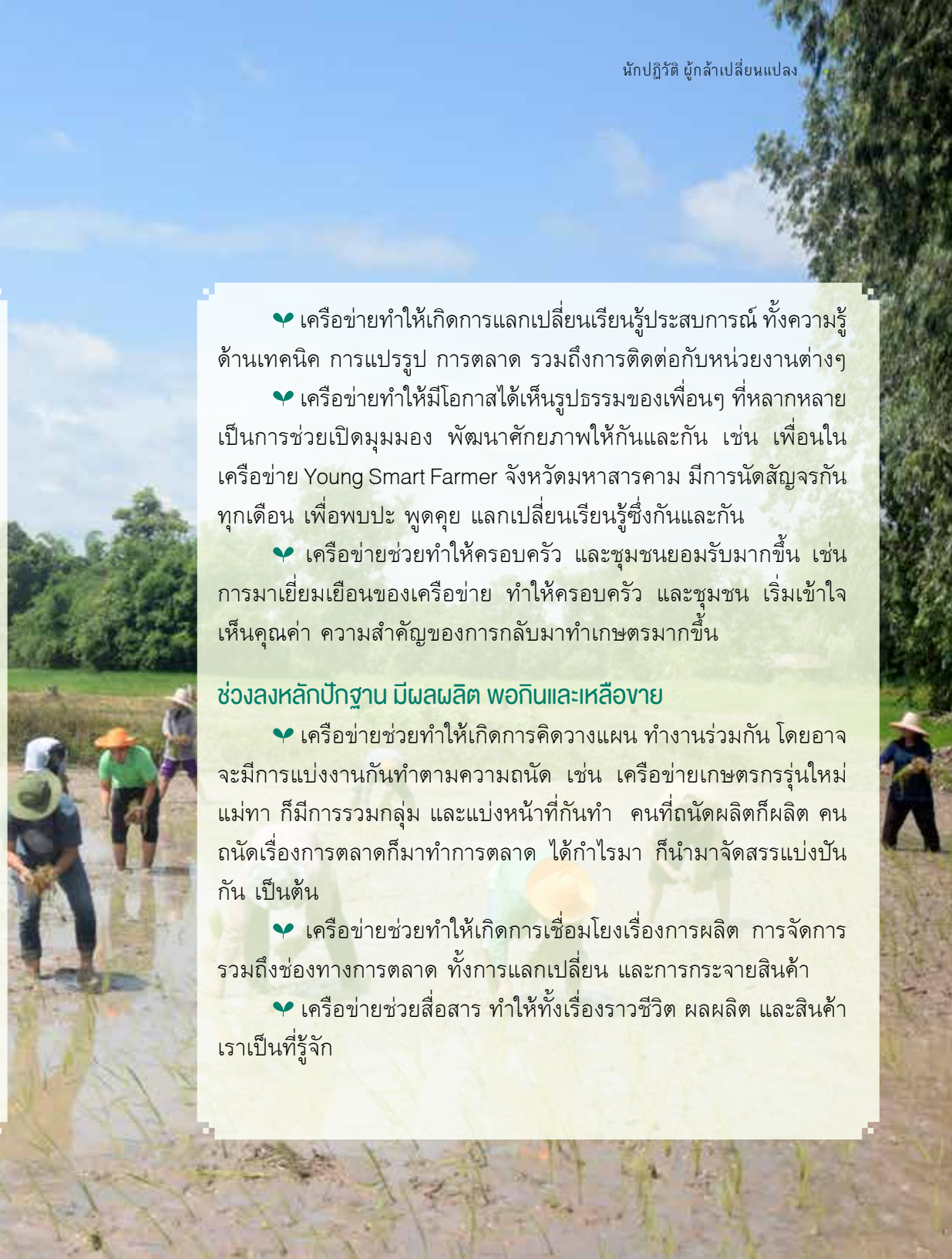
♥ เครือข่ายช่วยทำให้ครอบครัว และชุมชนยอมรับมากขึ้น เช่น การมาเยี่ยมเยือนของเครือข่าย ทำให้ครอบครัว และชุมชน เริ่มเข้าใจ เห็นคุณค่า ความสำคัญของการกลับมาทำเกษตรมากขึ้น

ช่วงลงหลักปักฐาน มีผลผลิต พอกินและเหลือขาย

♥ เครือข่ายช่วยทำให้เกิดการคิดวางแผน ทำงานร่วมกัน โดยอาจจะมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด เช่น เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่แม่ทา ก็มีการรวมกลุ่ม และแบ่งหน้าที่กันทำ คนที่ถนัดผลิตก็ผลิต คนถนัดเรื่องการตลาดก็มาทำการตลาด ได้กำไรมา ก็นำมาจัดสรรแบ่งปันกัน เป็นต้น

♥ เครือข่ายช่วยทำให้เกิดการเชื่อมโยงเรื่องการผลิต การจัดการ รวมถึงช่องทางการตลาด ทั้งการแลกเปลี่ยน และการกระจายสินค้า

♥ เครือข่ายช่วยสื่อสาร ทำให้ทั้งเรื่องราวชีวิต ผลผลิต และสินค้าเราเป็นที่รู้จัก

เกษตรกรรุ่นใหม่ :
นักฝัน
ผู้เลือกออกแบบชีวิตตัวเอง

มานพ ต๊ะสุ
อายุ 35 ปี @ ตาก

มานพ ต๊ะสุ หรือต็อก เริ่มต้นชีวิตหลังจากเรียนจบเหมือนกับคนส่วนใหญ่ คือ เดินทางเข้ากรุงเทพฯ สมัครเข้าทำงานเป็นพนักงานออฟฟิศ แต่เมื่อเขาทำงานไปได้สักระยะ ก็พบว่า ชีวิตในเมือง ไม่ใช่ชีวิตที่เขาต้องการ เขาจึงตัดสินใจลาออก มีความฝันอยู่ลึกๆ ว่าอยากกลับบ้านไปทำอะไรทำสวน แต่ก็ไม่รู้จะเริ่มตั้งยังไง เพราะไม่เคยทำมาก่อน ประกอบกับภาพข่าวไร่ชาวสวน ที่ปลูกข้าวโพด พ่นยาฆ่าแมลง ทำงานหนัก ที่เขาพบเห็นอยู่เป็นประจำ ก็ไม่ใช่ชีวิตในพื้นที่เขาต้องการเช่นกัน เขาจึงเก็บความฝันนั้นไว้ และพยายามเก็บเกี่ยวประสบการณ์ เลือกเดินบนเส้นทางที่จะมีส่วนช่วยต่อเติมความฝันเขาได้บ้าง ก่อนตัดสินใจกลับบ้านไปลงมือทำเองจริงๆ อย่างที่ตั้งใจ

เมื่อลาออกจากการเป็นพนักงานออฟฟิศในเมือง ต็อกสมัครไปเป็นครูอาสาที่จังหวัดสตูล ในโครงการครูอาสาเพื่อการศึกษาทางเลือก ของมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.) ช่วงเวลานั้นก็เป็นช่วงเวลาที่เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาทางเลือก การท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้ไปสัมผัสเรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชนมากมาย ซึ่งก็ทำให้เขาเกิดแรงบันดาลใจ และในที่สุดก็ตัดสินใจกลับบ้าน เพื่อไปบุกเบิกพื้นที่ที่ตัวเองมีอยู่ที่จังหวัดตาก

เขาเริ่มต้นจากความตั้งใจจะเปลี่ยนพื้นที่ที่เคยว่างเปล่าให้เป็นผืนป่า และทำเกษตรประณีต 1 ไร่พอเพียง ปลูกทุกอย่างด้วยความตั้งใจ และให้พอกิน ซึ่งในช่วงแรกนั้นเขาก็มีโอกาสได้เดินทางไปเรียนรู้จากผู้มี

ประสบการณ์หลายท่าน เช่นที่อาศรมพลังงานเขาใหญ่ และที่สวนลุงโชค เป็นต้น เรียกว่าสนใจอยากเรียนรู้เรื่องอะไร ก็ออกไปแสวงหาความรู้ จนพบว่าตัวเองรู้เยอะพอแล้ว เหลือแต่ต้องลงมือปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม แม้จะได้เรียนรู้มากมาย ทั้งจากการอ่าน การฟัง และการเห็นมานั้น แต่เมื่อมาลงมือทำเองจริงๆ สิ่งต่างๆ กลับไม่ง่ายอย่างที่คิดไว้

ตอกเล่าให้ฟังว่า ตอนแรกกลับไป ที่ดินเราโล่งๆ ไม่มีต้นไม้สักต้น ก็ตั้งใจว่าจะปลูกป่า และปลูกผัก ด้วยความที่ใจร้อน อยากเห็นมันเป็นรูปเป็นร่างเร็ว ก็เอาเงินทุนที่มีเก็บอยู่สองแสน มาลงทุน ซื้อต้นไม้มาปลูก ทั้งต้นกล้วย ผลไม้ต่างๆ ปรากฏว่า ต้นไม้ที่ลงไปตายเกือบครึ่ง เพราะเราทำไม่เป็น ประกอบกับบนภูเขามันแล้ง ไม่มีน้ำด้วย พืชที่เหลือรอดส่วนใหญ่ก็เป็นต้นกล้วย ตอนนั้นก็เลยปลูกกล้วยเพิ่ม และปล่อยให้ไม้พื้นถิ่นขึ้น จนพื้นที่ที่ว่างเปล่า กลายเป็นป่าขึ้นมา

ฟังเรื่องเล่าจากปากเขาเพียงไม่กี่ประโยค แต่ช่วงเวลาที่เขาต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานาเวลานั้นไม่ได้สั้น และไม่ได้ง่ายดายนัก

“ผีบ้า” คือคำที่ทั้งคนในครอบครัว และคนในชุมชนต่างว่าเขามาโดยตลอด แต่เขาเข้มแข็งพอที่จะไม่ให้เสียงเหล่านั้นมาบั่นทอนความตั้งใจของเขา **“ตอนนั้นเราไม่สนใจคนอื่นเลย ไปกังวลมาก มัวแต่คิดว่า คนนั้นจะว่าคนนี้จะว่า มันก็ทำไม่ได้ ผมทำไปก่อน ลองดูสักตั้ง ได้ไม่ได้ ก็เป็นอีกเรื่อง”**

เขาใช้เวลาลองผิดลองถูกกว่า 2 ปี ค่อยๆ เรียนรู้ และลงมือทำ เพื่อก่อร่างสร้างความฝันของตัวเองให้เป็นรูปธรรมขึ้นมา ไม่เพียงปลูกต้นไม้ เขายังปลูกกระท่อม สร้างห้องน้ำ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยด้วยมือของตัวเองด้วย แต่ในที่สุด เมื่อเงินในกระเป๋าเริ่มหมด และถูกแรงกดดันจาก

คนรอบข้างถาโถมเข้ามา เขาก็ไม่อาจต้านทานได้อีกต่อไป ตีอกตัดสินใจ กลับเข้าเมืองอีกครั้งเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว เก็บความฝันเอาไว้ลึกๆ ในใจ

การเดินทางเข้าเมืองครั้งนี้ ต่างจากครั้งแรกเมื่อสมัยเรียนจบใหม่ๆ เขาไม่ได้เลือกเข้าเมืองกรุง แต่เลือกที่อยู่ในเมืองแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อจะได้แวะเวียนขึ้นไปดูแลต้นไม้ที่ปลูกไว้บ้าง และเลือกทำอาชีพจากความชอบของตัวเอง คือ การเลี้ยงปลาสวยงามเพื่อขาย คราวนี้เขาได้เป็นนายตัวเอง มีเงินทองมากมาย จนซื้อบ้าน ซื้อรถได้ ขณะเดียวกัน เขาก็ลองปลูกผักในบริเวณบ้านไปด้วย ซึ่งก็ได้ผลผลิตดี จนมีทั้งเพื่อนบ้าน และห้างมาติดต่อขอซื้อ ชีวิตเหมือนจะไปได้ด้วยดี แต่หัวใจเขาเหมือนโหยหาอะไรบางอย่าง ชีวิตในเมืองไม่ใช่สิ่งที่เขาต้องการ เงินทองที่ได้มาก็ไม่ใช่คำตอบเช่นกัน สุดท้ายเขาก็ตัดสินใจปิดร้าน ทั้งทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วกลับบ้าน ไปอยู่ในป่าบนภูเขากลับมาที่เขาไปบุกเบิกไว้อีกครั้ง

บันจึกรยาน 7 ประเทศ 1 ปี ตามหาหัวใจตัวเอง

เมื่อชีวิตมาถึงจุดเปลี่ยนอีกครั้ง ตีอกตัดสินใจออกเดินทางเพื่อเรียนรู้ และทบทวนตัวเอง ก่อนที่จะกลับไปลงหลักปักฐานทำไร่ ทำสวนอย่างที่ตั้งใจไว้ เขากลับมาจากรถจักรยานจากตาก ไปลาว จีน เวียดนาม กัมพูชา พม่า มาเลเซีย และกลับมาไทยจากเหนือลงใต้ รวม 7 ประเทศ เป็นเวลา 1 ปี การบันจึกรยานครั้งนี้ของเขา ไม่ใช่ทำเพื่อความสนุกสนาน บันเทิงใจเท่านั้น แต่เขามีเป้าหมายอยากจะใช้ชีวิตในช่วงเวลานี้เรียนรู้ ฝึกจิตใจ ฝึกใจ ฟังเสียงหัวใจของตัวเอง และทำประโยชน์ให้ผู้อื่นไปด้วย หลายครั้ง เขาจึงไปแวะไปเยี่ยมเยียนพื้นที่ของคนทำสวน ทำเกษตรในแต่ละประเทศ บางครั้งก็อยู่เป็นอาสาสมัครช่วยงาน เก็บเกี่ยวประสบการณ์มาตลอดทาง

หนทางในการบันจึกรยานของเขา ไม่ได้สวยงาม และสุขสบาย มี

ทั้งความเหน็ดเหนื่อย ความทุกข์ยากลำบาก และปัญหาอุปสรรค ให้เขาต้องเผชิญ และฝ่าฟันมาโดยตลอด การเดินทางไปยังที่ที่ไม่คุ้นเคย ไม่มีคนรู้จัก ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน รู้แต่คำไหนนอนนั้น ไม่ใช่เรื่องที่ย่ายนั้ก “เราเจอทั้งคนดี คนร้าย ระหว่างทางที่จีน ถูกคนเมากะเทาะจนต้องพักรักษาตัวเกือบครึ่งเดือน แต่เราก็ไปต่อ คิดว่าอยากทำให้มันสุดๆ เป็นไงเป็นกัน มีอะไรที่ไม่คิดว่าจะได้เจอ ก็เจอ บางคนไม่รู้จักกัน ก็เป็นเพื่อนกันจนถึงตอนนี้”

อาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์การปั่นจักรยานครั้งนี้ของเธอ เป็นเหมือนภูมิคุ้มกันที่สำคัญ ที่ทำให้เขามีความอดทนสูงขึ้น สามารถอยู่คนเดียวได้ และไม่รู้สึกลัวว่าปัญหา และอุปสรรคที่พบเจอเป็นสิ่งที่ยากลำบากอีกต่อไป เพราะเขาผ่านมาเยอะมากแล้ว เห็นสิ่งอื่นได้ เขากลับมาพร้อมกับการรู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น และพร้อมที่จะเดินทางต่อไป

กลับคืนรัง ที่เก่า แต่หัวใจใหม่

วันนี้ เขากลับบ้านที่เขาสร้างไว้อีกครั้ง ด้วยวัย 35 ปี ครั้งนี้เขาฝันใหญ่ขึ้น แต่อยู่บนพื้นฐานความจริงของชีวิตมากขึ้น เขาแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งปลูกป่า ส่วนหนึ่งปลูกไม้ผลกินได้ เช่น กล้วย อโวคาโด สตอร์เบอร์รี่ ส่วนหนึ่งปลูกข้าว และอีกส่วนหนึ่งสำหรับปลูกผัก โดยมีแผนว่า จะปลูกผักอินทรีย์ เพื่อส่งขายให้ทางโรงพยาบาล และฝากวางตามร้านเพื่อนที่รู้จักในเมือง เพื่อเป็นรายได้พอเลี้ยงตัวเองได้บ้าง รวมถึงเพื่อนำเงินบางส่วนมาต่อเติมความฝันที่วาดไว้ให้สมบูรณ์ขึ้น นอกจากนี้เขายังแบ่งพื้นที่บางส่วนทำเป็นบ่อเลี้ยงปลาคาร์ฟเอาไว้อขายด้วย

ที่น่าสนใจคือ เขาไม่เพียงคิดถึงชีวิตในฝันของตัวเองเท่านั้น แต่ยังคิดฝันเผื่อแผ่ถึงเด็กๆ และคนในชุมชน

“เรามีประสบการณ์การเป็นครูอาสา ทำเรื่องการศึกษาทางเลือกมาก็อยากจะทำพื้นที่ที่ตัวเองอยู่ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการชีวิต การหาความรู้ และก็เรื่องเกษตรอินทรีย์ อีกอย่างก็อยากจัดสรรพื้นที่ดีๆ ทำตัวอย่างให้คนในชุมชนเห็น เมื่อชาวบ้านจะสนใจทำตาม หรือคนรุ่นใหม่จะสนใจกลับบ้านมากขึ้นด้วย”

ทุกวันนี้ เขาบอกว่าทุกเสาร์ อาทิตย์ จะมีเด็กๆ ขึ้นมาเรียนรู้ที่ไร่ เขาเสมอๆ บางช่วงก็มีอาสาสมัครจากต่างประเทศมาอยู่เรียนรู้ด้วยบ้าง ป่าที่เขาปลูกไว้ ก็มีชาวบ้านเข้ามาใช้ประโยชน์ ตัดไม้ไปใช้ ขุดหน่อไม้ไปกิน ซึ่งเขาก็ยินดี แม้ที่บ้านจะยังไม่ถึงกับยอมรับ ชาวบ้านในชุมชนก็ยังจับตามองอยู่ แต่เขาก็มั่นคง และมั่นใจที่จะเดินทางต่อไป เพราะวันนี้เขารู้แล้วว่าเขาคือใคร

บทเรียนของนักฝัน

- ♥ เราต้องไม่หยุดเรียนรู้ ต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
- ♥ เราต้องรู้จักตัวเอง รู้ว่าตัวเองชอบอะไร ถนัดอะไร ทำอะไรได้บ้าง
- ♥ เราต้องรู้จักการจัดลำดับความสำคัญในชีวิต รู้ว่าอะไรที่ควรทำ อะไรที่ต้องทำ สิ่งที่ต้องทำ กับสิ่งที่ควรทำ ต้องแยกกันให้ออก

จากรรรณ สุปลไร่
อายุ 33 ปี @อุบลราชธานี

หลายคนอาจจะรู้จัก **จารุวรรณ สุกใส** หรือ **เน็ตติ้ง** จากเวที TEDxBangkok 2016 ซึ่งเธอเป็นหนึ่งในคนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสได้ขึ้นไปพูดบนเวที แบ่งปันประสบการณ์การเดินทางเป็นเวลา 5 เดือน ไปยัง 5 ประเทศลุ่มน้ำโขง รวมระยะทางกว่า 5000 กิโลเมตรของตัวเอง การเดินทางครั้งสำคัญหลังจากออกจากการประจำที่มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคมครั้งนี้ ทำให้เธอพบว่า *ความเป็นมนุษย์ไม่มีพรมแดน* “For me, *humanity is borderless*” เน็ตติ้งกล่าวบนเวที

หลังจากเสร็จสิ้นการเดินทางตามที่วางเป้าหมายไว้ เน็ตติ้งก็กลับบ้าน ด้วยความตั้งใจว่าจะพัฒนาพื้นที่เกษตรที่ตัวเองมีอยู่ 18 ไร่ ให้เป็นพื้นที่เรียนรู้ที่เชื่อมโยงเรื่องเกษตรกับศาสตร์ต่างๆ เช่น เกษตรกับภาษาอังกฤษ เกษตรกับศิลปะ เกษตรกับไอที เกษตรกับการพัฒนาชุมชน เกษตรกับวัฒนธรรม เกษตรกับงานพัฒนาเยาวชน หรือเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงเป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนทุกชาติทุกวัยทุกศาสนาได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้วย

“นักสร้างแรงบันดาลใจไร้พรมแดน” นี่คือคำที่เธอนิยามตัวเอง

เน็ตติ้งไม่ต้องการเรียกตัวเองว่าเป็นเกษตรกร เพราะอันที่จริงเธอไม่ได้ลงมือทำเกษตรอย่างเดียว แต่เธอใช้พื้นที่และเรื่องราวบนพื้นที่เกษตร สร้างแรงบันดาลใจ และสร้างการเรียนรู้ให้ผู้คนมากมาย ที่สำคัญคือไร้พรมแดนจริงๆ

เมื่อถามเธอว่า อะไรทำให้รู้สึกสนใจเกษตร เธอตอบว่า “ความจริงตัวเองชอบเรื่องการเพาะปลูกเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว อยู่ในชุมชนก็มีโอกาส

ได้ชิมข้าวอยู่บ้าง ตอนเด็กๆ ก็เป็นคนไปเก็บผักริมรั้วมาทำกับข้าว แต่พอแม่เป็นครู ไม่ได้เป็นเกษตรกร เราก็ไม่ได้ลงมือทำ พอตอนมาทำงานในกรุงเทพฯ ก็อยากปลูกผัก เหมือนเวลาได้กลิ่นผัก อย่างใบแมงลัก มันทำให้คิดถึงบ้าน พอได้รู้จักกับโครงการสวนผักคนเมือง และก็มีโอกาสได้ทำโครงการผักนามาอยู่กรุง ลองปลูกผักบนดาดฟ้ากับเพื่อนๆ ก็รู้สึกชอบ มันทำให้เราได้เรียนรู้เรื่องการปลูกผักอย่างจริงจังมากขึ้น ได้รู้จักเครือข่าย ได้เห็นรูปธรรมมากขึ้น ได้เข้าใจว่าการปลูกผักนั้นเชื่อมโยงกับมิติอื่นๆ ได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องสังคม และก็มีส่วนต่อการแก้ปัญหาของเมืองแบบองค์รวมด้วย ก็ทำให้สนใจเรื่องเกษตรมากขึ้น”

ไม่เพียงการได้ลองลงมือทำในช่วงอยู่กรุงเทพฯ เท่านั้น แต่การเดินทางไปทำงานตามที่ต่างๆ โดยเฉพาะการทำงานพิเศษเป็นล่าม ทำให้เธอมีโอกาสดูเปิดมุมมอง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ งานเกษตรในรูปแบบต่างๆ จนเกิดแรงบันดาลใจ และค่อยๆ ก่อร่างความฝันให้เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเป็นล่ามในประเด็นเรื่องเกษตรอินทรีย์บ้าง เรื่องความมั่นคงทางอาหารบ้าง หรือการเดินทางไปเป็นล่ามที่เมืองจีน ก็ทำให้เธอได้รู้จักกับ Youth Farm และได้แนวคิดเรื่องการทำ Multifunctional Farm ที่เขาใช้พื้นที่เกษตร จัดกิจกรรมหลายอย่าง ที่สร้างรายได้ให้กับฟาร์มได้ เช่น เปิดพื้นที่ให้เขาแปลงปลูกผัก ทำการท่องเที่ยว ทำกิจกรรมกับเยาวชน หรือแม้แต่ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

คิดแล้วลงมือทำ

เชื่อว่า ความมุ่งมั่นที่มีอยู่ในหัวใจเป็นเหมือนแรงดึงดูดที่เปิดโอกาสให้เนตติ้งได้พบเจอกับเครือข่ายที่มีความสนใจคล้ายๆ กัน และทำให้มี

โอกาสลองทำกิจกรรมแบบที่คิดฝันไว้มากมาย

ตอนช่วงปี 2016 เธอมีโอกาสได้ใช้พื้นที่เกษตรที่บ้าน จัดค่ายเกษตรและภาษา ให้กับคนรุ่นใหม่ในอาเซียน ร่วมกับกลุ่มเพื่อน และอาจารย์จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นค่ายเล็กๆ มีคนเข้าร่วมเพียง 8-9 คนที่มาฝึกใช้ชีวิตจริง โดยเอาเกษตรเป็นรากฐานในการเรียนรู้ และทำกิจกรรมด้วยกัน เธอบอกว่ากิจกรรมครั้งนั้น ถือเป็น การเปิดพื้นที่ครั้งสำคัญ ที่ทำให้คนรู้จักฟาร์มของเธอมากขึ้น โดยมี เฟสบุ๊กเป็นเครื่องมือสื่อสาร และเชื่อมโยงผู้คนให้สนใจ มาเรียนรู้ และ เต็มโตไปด้วยกัน ในเวลาต่อมา

จากค่ายครั้งนั้น เธอก็จัดค่ายพุงนาภาษา ให้กับเด็กปี 1 ร่วมกับ อาจารย์ที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นค่ายที่เธออยากให้คนรุ่นใหม่ ตระหนักว่า จะเรียนแต่ภาษาอังกฤษไม่ได้ เราต้องรู้จักเชื่อมโยงเรื่องสังคม วัฒนธรรม ต้องเท่าทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความมั่นคง ทางอาหาร เรื่องการเมือง หรือเรื่องอาเซียน ในค่ายจึงมีการแลกเปลี่ยน สถานการณ์ของเพื่อนในประเทศต่างๆ ด้วย

“ตอนนั้นมีน้องจากสิงคโปร์มาค่ายด้วย เขาก็มาเล่าให้ฟังว่าที่ ประเทศเขามีพื้นที่เพาะปลูกน้อย มีปัญหาเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ต้องฝากท้องไว้กับผักที่ส่งมาจากเมืองไทย ในขณะที่น้องจากเมืองไทย ที่บ้านมีที่ดินมากมาย แต่ไม่เคยสนใจเรื่องการเพาะปลูกเลย มันก็ทำให้ เขาได้ขบคิดมากขึ้น หรือบางทีก็มีประเด็นเรื่องความขัดแย้งไทย-กัมพูชา มาแลกเปลี่ยนกัน น้องที่ศรีสะเกษบอกว่าชาวบ้านไม่กล้าเลี้ยงวัว เพราะ กลัวระเบิด ก็ทำให้น้องที่มาจากกัมพูชาได้เข้าใจหัวอกชาวบ้านที่ไทยมาก ขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยนกันในมุมมองคนรุ่นใหม่” เธอเล่าให้ฟัง

อาจกล่าวได้ว่า สิ่งที่เธอสนใจ และพยายามจะสร้างกระบวนการให้

เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในประเด็นต่างๆ ของแต่ละประเทศนั้น มีพื้นฐานสำคัญมาจากสิ่งที่เธอสนใจ ได้เรียนรู้ เก็บเกี่ยว บ่มเพาะประสบการณ์มาจากการงานที่เธอทำร่วมกับมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม คือเป็นเวลากว่า 6 ปี ที่เธอทำงานประสานงานให้กลุ่มเยาวชนช่วยขับเคลื่อนอนาคตของกลุ่มน้ำโขงภายใต้ประเด็นต่างๆ ทั้งเรื่องสันติภาพ สิ่งแวดล้อม พัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษา รวมถึงเกษตรกรรมยั่งยืน เรียกว่า แม้ว่าจะลาออกจากงานมาแล้ว แต่ประเด็นหรือสิ่งที่เธอสนใจนั้น ก็ยังคงอยู่ในเนื้อในตัวเธอ และเธอก็สามารถนำมาผสมผสาน เชื่อมร้อยให้เข้ากับความคิดความฝันของเธอได้อย่างน่าสนใจ

นอกจากทำกิจกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีแล้ว เธอยังได้ทำโครงการ Y-Farm หรือ The Mekong Youth Farm Network ร่วมกับเพื่อนในภูมิภาคกลุ่มน้ำโขงรวม 5 ประเทศ คือ พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม และไทย เป็นโครงการที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ในแต่ละประเทศตั้งใจร่วมมือกันทำ เพื่อพัฒนาเยาวชน และเกษตรกรรมยั่งยืนในภูมิภาค และ Mekong Nomad Farm ฟาร์มของเนตตั้ง ก็รับผิดชอบทำโครงการนี้ในประเทศไทย

สำหรับกิจกรรมที่ทำภายใต้โครงการ Y-Farm นี้ ก็คือ

ค่ายเด็กเกษตรและธรรมชาติ หรือ Farm Kids Camp ค่ายที่ห้องเรียนของเด็กๆ เป็นทุ่งกว้าง ท่ามกลางธรรมชาติ ไม่มีประตู หน้าต่าง หรือแอร์ เป็นช่วงเวลาของเด็กได้มาเล่นสนุก เรียนรู้ที่จะรักธรรมชาติรอบตัวไปด้วยกัน

ค่าย Regional Internship Program ที่เปิดรับสมัครคนรุ่นใหม่ในกลุ่มน้ำโขงที่สนใจมาเรียนรู้ เดินทางไปศึกษาดูงานยังที่ต่างๆ ในเมืองไทยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นราชธานีอโศก ไปริมโขงเพื่อเรียนรู้ประเด็นเรื่อง

เชื่อน เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องชุมชนที่ได้รับผลกระทบ และที่ต่างๆ ใน อุบลราชธานี เธอเล่าว่างานนี้มีคนรุ่นใหม่จากกัมพูชา เวียดนาม พม่า และไทย รวม 9 ชีวิต มาเดินทางเรียนรู้ไปด้วยกันเป็นเวลา 5 วัน

ล่าสุดที่เธอได้จัด และทำให้เกิดเครือข่ายเกษตรรุ่นใหม่ กลุ่มอีสาน Y-Farm ขึ้น ก็คือ ค่ายกลับบ้านมาสานฝัน หรือ Let's Grow Co-Creation ที่เธอชวนเครือข่ายเพื่อนๆเกษตรกรรุ่นใหม่ในที่ต่างๆ ที่มีโอกาสได้พบเจอ พุดคุย สนทนาด้วย โดยเฉพาะในภาคอีสาน ให้ได้มาเจอกัน เรียนรู้ และ ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ที่ฟาร์มของเธอ

“ค่ายนี้นอกจากเพื่อนในอุบล ก็มีเพื่อนจากโคราช บุรีรัมย์ เชียงใหม่ มาร่วมด้วย โปรแกรมต่างๆ เราจัดโดยเอาความรู้ที่เราไปเรียนเรื่อง Design Thinking กับ Co-Creation ที่ไร่องานออกแบบนิเทศฟาร์มมาทดลองทำ มีการออกแบบกระบวนการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดค่ายร่วมกัน โดยเอาทักษะที่ตัวเองมีมาใช้ บางคนเก่งเรื่องดนตรี ก็เอามาเล่นในค่าย ด้วย ในงานก็มีทั้งเสวนา มีไปเยี่ยมสวน แล้วก็แบ่งกลุ่มคุยแลกเปลี่ยน กัน อย่างเรื่องการแปรรูป การวางแผน การปลูก หรือการตลาด และวัน สุดท้าย เป็นวันที่ตื่นเต้นกันมาก เป็นเหมือนการทดลองลงมือทำกิจกรรมจริงด้วยกัน โดยช่วยกันเอาผลิตภัณฑ์ของแต่ละคนผลิตไปขายที่ตลาด ศรีเมืองใหม่ นอกจากขายของแล้ว ก็มีการร้องเพลง เล่นดนตรี ทำ กิจกรรมต่างๆ ในตลาดด้วย”

จากวันนั้น ถึงวันนี้ แม้ว่ากิจกรรมในค่ายจะจบลงแล้ว แต่สมาชิก กลุ่มอีสาน Y-Farm ก็ยังคงนัดประชุม รวมกลุ่มช่วยกันขับเคลื่อนงานอยู่ เสมอ ที่สำคัญคือ พวกเขาไม่ได้มุ่งแต่หาทางผลิต และช่องทางตลาดเพื่อให้ตัวเองอยู่รอดได้เท่านั้น แต่พวกเขายังคิดถึงการทำงานเพื่อชุมชนด้วย

“ทุกสิ่งที่ทำ หัวใจหลักคือ ทำยังไงถึงจะทำให้ชีวิตคนรากหญ้าเข้าถึงอาหารปลอดภัย ทำยังไงจะช่วยเปลี่ยนแปลงวิถีความเป็นอยู่ ไม่ให้เกษตรกรทำเหมือนเดิม คือปลูกมัน ปลูกยาง แล้วไปซื้อผักตลาดกิน ส่วนลูกหลานก็ไปทำงานในเมืองกันหมด”

“ทุกสิ่งที่ทำ หัวใจหลักคือ ทำยังไงถึงจะทำให้ชีวิตคนรากหญ้าเข้าถึงอาหารปลอดภัย ทำยังไงจะช่วยเปลี่ยนแปลงวิถีความเป็นอยู่ ไม่ให้เกษตรกรทำเหมือนเดิม คือปลูกมัน ปลูกยาง แล้วไปซื้อผักตลาดกิน ส่วนลูกหลานก็ไปทำงานในเมืองกันหมด” เน็ตตั้งบอก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ที่ทำงานของพวกเขาจึงไม่ได้อยู่แต่ในแปลง แต่พวกเขาแบ่งงานกันทำ โดยไปทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ อย่าง อบต. ศูนย์เด็กเล็ก รวมถึงโรงเรียน และผู้คนในชุมชนด้วย

เธอเล่าให้ฟังว่า ตอนนี้องค์กรก็ได้ไปคุยกับศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียน เรื่องการทำอาหารกลางวันโดยใช้ผักอินทรีย์ที่ผลิตในชุมชน แทนที่จะซื้อผักเคมี ที่ขนส่งมาในระยะทางไกลๆ นอกจากนี้ ก็ยังไปร่วมแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์กับหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็น อบต. อำเภอ หรือ TCDC รวมถึงการทำงานด้านความคิดกับชาวบ้านในชุมชน โดยในกลุ่มก็จะพยายามช่วยกันฝึกสมาชิกแต่ละคน ให้สามารถเป็นนักพูด และนักสร้างแรงบันดาลใจได้ด้วย ถือเป็น การเปิดพื้นที่ ให้แต่ละคนได้แสดงศักยภาพของตัวเองออกมาอย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังส่งเสริม และสนับสนุนให้สมาชิกเกษตรกรรุ่นใหม่มีโอกาสได้ไปเรียนรู้ และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอด้วย โดยบางครั้ง แม้จะไม่มีเงินทุนมากนัก ทางทีมก็ช่วยกันคิดหาวิธีขอทุนสนับสนุนแบบ People Funding เช่น เปิดโอกาสให้คนที่สนใจช่วยสนับสนุนให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพด้วยการสมทบค่าใช้จ่าย เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่มีโอกาสได้ไปร่วมกิจกรรม เรียนรู้นอกสถานที่ ด้วยเชื่อว่าการให้เล็กๆ ของแต่ละคน จะมีส่วนช่วยเติมเต็มให้กับคนที่ไม่มีโอกาสได้

อาจกล่าวได้ว่า การสร้างเครือข่ายจนเกิดเป็นกลุ่มอีสาน Y-Farm นี้ขึ้นมาได้นั้น เป็นความสำเร็จหนึ่งที่เนตติ้งรู้สึกภูมิใจ เพราะภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ของเธอ ก็คือ นอกจากจะกลับบ้าน มาทำเกษตรจนมีกินอย่างพอเพียง อยู่รอด และมีรายได้จากการปลูกขายบ้างแล้ว ก็คือควรทำงานช่วยชุมชนด้วย โดยควรหากันให้เจอ และร่วมมือกันทำงานอย่างทีกลุ่มอีสาน Y-Farm กำลังช่วยกันทำนี้เอง

เมื่อถามเธอว่า อะไรคือหัวใจสำคัญให้การรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายให้สำเร็จ เธอบอกว่า

“หัวใจสำคัญที่ทำให้เราสามารถรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายได้ก็คือ การที่เราเห็นศักยภาพของแต่ละคน และสร้างพื้นที่ให้พวกเขาได้มาเจอกัน จากนั้นก็ต้องดูแลกันทั้งเรื่องการทำงาน เรื่องกาย เรื่องใจ มีการพบปะพูดคุยกันอยู่เสมอ เหมือนเป็นเพื่อนร่วมทาง ที่ช่วยกันดูแลชีวิตซึ่งกัน

และกัน ที่สำคัญคือให้โอกาสทุกคนได้เติบโต เรียนรู้ และได้ใช้ศักยภาพที่ตัวเองมีอย่างเต็มที่”

ที่สำคัญ เชื่อว่า หนึ่งในหัวใจสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จครั้งนี้ คือพลังที่มาจากภายในตัวของเนตติ้งนั่นเอง ที่ช่วยดึงจุด และเชื่อมร้อยผู้คนที่มีความคิด ความฝัน คล้ายๆ กัน ให้ได้มาเจอกัน ได้ร่วมกันทำงาน เรียนรู้ และเติบโต ไปด้วยกัน

ตลอดระยะเวลาเกือบ 2 ปีที่ผ่านมา เธอได้ทำสิ่งต่างๆ มากมาย และรู้สึกมีความสุข สนุกกับสิ่งที่ทำ ภาพฝันของเธอค่อยๆ ชัดเจน เป็นรูปเป็นร่างขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตาม ชีวิตเธอก็มีความท้าทายที่เธอต้องเรียนรู้ และก้าวข้ามไปได้เช่นกัน

“ตอนนี้หลังจากที่ได้เดินทาง มีอิสระ ได้โยกบิน ได้ทำสิ่งที่ตั้งใจไว้แล้ว ก็รู้สึกที่เราหมดช่วงที่จะหาประสบการณ์แล้ว ตอนนี้เป็นกำไรชีวิตที่ต้องพิสูจน์ให้แม่เห็นว่า ไม่ต้องทำงานประจำก็อยู่ได้ ตอนนี้เลยต้องเตรียมตัวเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น คือวางแผนจะทำคอร์สอบรม ทำค่าย หรือทำผลิตภัณฑ์ ที่สร้างรายได้ให้พอเลี้ยงตัวเองได้บ้าง แล้วก็ตั้งใจจะลดรับงานข้างนอกลง และกลับมาทำงานในพื้นที่ ทั้งที่สวนตัวเอง และที่ชุมชนอย่างจริงจัง และมีคุณภาพมากขึ้น” เธอบอกถึงความตั้งใจในอนาคตอันใกล้ให้ฟัง

ต้องยอมรับว่า ทุกครั้งที่มีโอกาสได้พูดคุยกับเนตติ้ง ก็มักจะสัมผัสได้ถึงพลัง น้ำเสียง และแววตาที่มุ่งมั่น และเรื่องราวความคิด ความฝันของเธอ ก็มักจะสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนได้เสมอ สมกับที่เธอเรียกตัวเองว่าเป็น “นักสร้างแรงบันดาลใจไร้พรมแดน” จริงๆ

ส่วนเรื่องราวของหนทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไร คอยติดตามเรื่องราวและให้กำลังใจเธอได้ที่ **FB: Mekong Nomad Farm & Studio** นะคะ

หัวใจสำคัญในการสร้างเครือข่าย

อาจกล่าวได้ว่าเครือข่ายเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญมากต่อเกษตรกรรุ่นใหม่ บางคนถึงกับกล่าวว่า หากไม่มีเครือข่าย ก็ยากที่จะอยู่รอด หรือเติบโต อย่างไรก็ตาม การจะสร้างเครือข่ายเชื่อมโยง ให้เกิดเป็นกลุ่มที่ช่วยสนับสนุน เกื้อกูล และช่วยกันขับเคลื่อนงานได้อย่างแท้จริง และยั่งยืน ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก มีบทเรียนที่เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มาร่วมงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ช่วยกันสรุปบทเรียนที่สนใจออกมาดังนี้

- ♥ การสร้างเครือข่ายอาจทำในรูปแบบการจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือองค์กร รวมคนที่มีอุดมการณ์ ความคิดคล้ายๆกัน และสร้างกิจกรรมให้ต่อเนื่อง ดังเช่นเครือข่ายของ Young Smart Farmer มหาสารคาม ที่มีการจัดกิจกรรมสัญจรอย่างต่อเนื่องทุกเดือน

- ♥ การสร้างเครือข่ายสามารถทำโดยใช้ **Social Media** อย่าง Facebook เป็นตัวเชื่อม ดังเช่นเครือข่ายที่เน็ตดีตั้งทำ ก็ใช้ Facebook เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร สร้างการรู้จัก และเชื่อมโยงผู้คนเข้ามามากัน โดยเชื่อว่าทุกคนเป็นนักสื่อสาร และสามารถผลิตสื่อ สร้างแบรนด์ให้กับตัวเองได้ ซึ่งเครือข่ายที่เกิดขึ้นเป็นเครือข่ายที่มีพลัง และไม่ได้จำกัดอยู่แต่ในชุมชนตัวเอง แต่ยังเชื่อมโยงเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งในประเทศ ในนอกประเทศ อย่างระดับอาเซียน หรือลุ่มน้ำโขง ให้มีโอกาสได้มีรู้จัก แลกเปลี่ยน เรียนรู้ไปด้วยกัน

คุณลักษณะของนักเชื่อมร้อย ผู้สร้างเครือข่าย

- ♥ เป็นคนที่เห็นศักยภาพของทุกคน และสามารถเปิดโอกาสให้แต่ละคนสามารถดึงศักยภาพของตัวเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

- ♥ เป็นคนที่ใจกว้าง เสียสละ และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ

- ♥ เป็นคนที่เข้าใจผู้อื่น ไม่มุ่งแต่เรื่องงาน แต่สนใจองค์รวมของชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

- ♥ เป็นนักสร้างแรงบันดาลใจ และสามารถดึงคนใหม่ๆ เข้ามาร่วมได้มากขึ้น

- ♥ เป็นคนที่มุ่งมั่น ไม่ทอดถอย

เกษตรกรรุ่นใหม่ :
นักวางแผน
ผู้คิดอย่างเป็นระบบก่อนลงมือทำ

มงคล เหล่ามาลา
อายุ 36 ปี @มหาสารคาม

สำหรับบางคน ชีวิตในฝันคือการได้เรียนจบสูงๆ ทำงานได้เงินเดือนละเยอะๆ มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่มั่นคง **มงคล เหล่ามลา** หรือ **อึ้ง** ก็เช่นกัน เขาตั้งใจเรียนจนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นสูงที่วิทยาลัยกาฬสินธุ์ เอกประมง ได้ทำงานในบริษัทใหญ่ มีตำแหน่งถึงผู้ช่วยผู้จัดการ ซึ่งก็ได้เงินเดือนเกือบหกหลัก แต่สุดท้ายเขาก็พบว่าตำแหน่ง และเงินทองที่เขาได้มานั้น กลับไม่ตอบโจทย์ชีวิตที่เขาต้องการเลย

“ตอนนั้นรายได้สูง ลูกน้องก็เริ่มเยอะ ปัญหามันวิ่งเข้ามามาก ทำให้เครียด ถ่ายก็ไม่ออก ไม่รู้สึกดีดวง ไมเกรน ภูมิแพ้ กรดไหลย้อน กระเพาะมนุษย์เงินเดือนที่มีโรคอะไรจะวิ่งเข้ามาสู่ตัวผม เริ่มรู้ตัวว่าสิ่งที่เค้าพูดๆ กันว่ามีรายได้เยอะ เป็นเจ้าคนนายคน จะทำให้มีความสุขมันไม่ใช่” อึ้งเล่าให้ฟัง พร้อมกับบอกว่าพยายามลาออกอยู่ 3 ครั้ง กว่าจะได้อนุมัติ และได้อิสรภาพกลับคืนมา

ความน่าสนใจของอึ้ง ซึ่งคนที่คิดอยากออกมาเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ควรเรียนรู้ก็คือ การวางแผน เตรียมตัวก่อนออกจากงาน มาเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่เต็มตัว

อึ้งบอกว่า พอรู้ว่าจะออกจากงานมาทำเกษตร ก็เริ่มศึกษาทุกแนววิถีของการเกษตรอย่างเข้มข้น และจริงจัง ควบคู่กับการบริหารเงินไปด้วย “ผมอ่านหนังสือต่างๆ ที่โรงเรียนไม่เคยสอน เช่นพ่อรวยสอนลูก ได้เรียนรู้ว่าให้ใช้เงินทำงาน คิดว่าตอนแรกออกไปอย่างน้อยต้องมีรายได้อะไรบ้าง ถ้ายังไม่ได้ผลผลิตจะทำยังไง ก็เลยหาทางให้เงินทำงานให้ ต้องมีเงินไหลเข้าบัญชีทุกเดือน ไม่ว่าจะทำหรือไม่ทำงานก็ตาม **คนคิดจะทำเกษตร ต้องวางแผนการเงินด้วย ต้องมีน้ำหล่อเลี้ยง มีฉะนั้นโอกาสที่จะกลับไปทำงานบริษัทมีสูง** ตอนนั้นวางแผนว่าจะใช้เดือนละ 5,000 บาท

นไม่นับรวมกับเงินที่จะต้องใช้ลงทุนนะ”

นอกจากนี้ เขาก็เริ่มหาที่ดินที่ชอบ มีแหล่งน้ำ และก็เริ่มสั่งต้นไม้ มาปลูกไว้ในสวน โดยใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาและไปเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ มาทำ เขาเริ่มจากการเป็นเกษตรกรวันหยุด ก่อนที่จะลาออกจาก งาน มาทำเกษตรอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะวางแผนทุกอย่างไว้อย่างดี แต่เมื่อออกมา ทำจริง ทุกอย่างก็ไม่ได้เป็นอย่างที่วาดหวังไว้ทั้งหมด อึ้งล้มลุกคลุกคลาน อยู่หลายหน

“หนึ่งปีจับเรื่องปลูกไม้ เขาบอกว่าปลูกไม้ตัวนี้ออกหน่อดี ออก หน่อทั้งปี ก็เอามาปลูก แต่มันไม่ออกหน่อให้ ปลูกกล้วยหอมทองก็ไม่โต ปลูก 2 ปี ได้กินแค่ 4 หวี ปลูกมะนาวแป้น ก็มีแต่ใบ หรือไม่กี่ใบ โกรธ หมด เลี้ยงปลาหมอ ปลาตุ๊ก ก็ขาดทุน ขนาดจอบเอกริมมา ทดลอง ปลูกข้าวหลายสายพันธุ์ ทั้งหอมนิล ไรซ์เบอร์รี่ สีนเหล็ก ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวลิ้มผัว ก็ลองแล้ว แต่พ่อแม่ปลูกได้เป็นร้อยกระสอบ ผมปลูก ได้แค่ 3-4 กระสอบ แล้วก็มาเลี้ยงเป็ด ก็เจอปัญหาหามาได้กัด แล้วก็ มาลองเพาะเห็ด ก็พบว่าต้องดูแลเยอะ ไม่ตอบใจแฮะ”

แม้จะล้มเหลว เผชิญปัญหามากมาย เสียเงินเสียทองเสียเวลาไป มาก แต่อึ้งก็ไม่ย่อท้อ เขารู้แล้วว่าชีวิตในบริษัทไม่ใช่ทางที่เขาต้องการ เขาจึงเดินหน้า ศึกษาหาความรู้ พัฒนาตัวเองให้มากขึ้น คราวนี้เขามี เป้าหมายว่า ใครที่ทำเกษตรแล้วประสบความสำเร็จ ทำได้ อยู่รอด มี กำไร เป็นเกษตรกรที่มีอิสรภาพ ตอบโจทย์ทั้งรายได้ สุขภาพ และเวลา เขาจะขอไปกราบและฝากตัวเป็นศิษย์

อาจารย์ทอง ธรรมดา ที่เพชรพินาย คืออาจารย์ที่เขาเลือกไปขอ ฝากตัวเป็นศิษย์ ไปช่วยอาจารย์ถอนหญ้า ตอนกิ่ง ทำงานในสวนอยู่

1 เดือน โดยไม่เอาค่าตอบแทน

เขาเล่าให้ฟังถึงความรู้ที่อาจารย์ถ่ายทอดให้เขาฟังว่า หัวใจสำคัญ ที่จะทำให้ทำเกษตรสำเร็จคือ **1. ต้องมีอุดมการณ์ เชื่อว่าทำเกษตร เป็นอาชีพที่ดีที่สุด ทำแล้วอยู่รอด ไม่จน สามารถร่ำรวยได้ 2. ต้องมีความรู้ มีวิชาการ ถึงจะอยู่รอด และ 3. ต้องมีประสบการณ์ มีแต่ทฤษฎี ไม่ได้ ต้องลงมือทำ และรู้จักการบริหารต้นทุน กำไร และโอกาสด้วย**

นอกจากนี้ เขายังพูดถึงวิธีการทำเกษตรสวนทางที่เขาไปเรียนรู้จาก อาจารย์มาให้ฟัง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรก ต้องทำเพื่อเรียนรู้ก่อน อาจจะไม่ ปลูกสัก 5-10 ต้น เพื่อศึกษาดูแมลง ดูสภาพอากาศที่พืชชอบก่อน เน้น ทำกินก่อน อย่าเพิ่งโลภทำเยอะ ขั้นที่สอง คือ ทำให้ออกช่วงนอกฤดู จะได้ราคาดี ขั้นที่สาม ต้องขายผลพลอยได้ อย่างเมล็ดพันธุ์ กิ่งพันธุ์ แปรรูป ซึ่งอาจารย์ก็ได้สอนเรื่องการทำปุ๋ยหมักเพิ่มมูลค่าสินค้า เพาะกล้า ทำพันธุ์ขาย และกลายเป็นรายได้หลักของเขาในตอนนั้น

พื้นที่ 9 ไร่ ที่เขาซื้อไว้ วันนี้เต็มไปด้วยพืชพันธุ์ไม้นานาชนิดที่ เขาปลูกผสมผสานไว้ ทั้งมะเดื่อฝรั่ง มัลเบอร์รี่ทั้งของไทย และของต่างประเทศ ฝรั่งหวานพิรุณ ฝรั่งกิมจู ฝรั่งหวานเพชรน้ำผึ้ง ฝรั่งลิ้มแล้ง หมากเฒ่า สะเดาทวาย ชะอมไร้หนาม มะม่วง รวมถึงกล้วยหลายสายพันธุ์ และกลายเป็นสวนที่หลายคนรู้จักในชื่อว่า **สวนเกษตรเพชรมงคล มหาสารคาม** มีผู้สนใจแวะไปเยี่ยมเยียน ไปเรียนรู้ ไปชิมผลผลิต และ ไปขอซื้อพันธุ์มากมาย

อึ้งบอกว่า ผลผลิตในสวนส่วนใหญ่ เขาจะแบ่งปันให้คนที่มาที่สวนกิน ไม่ค่อยได้ขาย รายได้หลักของเขาคือการขายผลพลอยได้ พริกเมล็ด ต้นกล้า กิ่งพันธุ์มากกว่า เขาฝันว่าสักวันหนึ่งอยากจะเปิดพื้นที่นี้ให้ที่ท่องเที่ยว เชิงเกษตร และเป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องการเพาะชำ และการขยายพันธุ์พืชให้ ผู้ที่สนใจ เป็นการแบ่งปันทั้งความรู้ และความสุขให้ผู้อื่นต่อไป

ชัยพฤกษ์ ไพฑูริยะ
อายุ 26 ปี @ นครราชสีมา

แรกเริ่มเดิมทีนั้น ชัยพฤกษ์ ไพฑูริยะ หรือ ปลื้ม ไม่ได้มีความคิดว่าอยากจะทำเกษตร แต่ด้วยชะตาชีวิตเขาพลิกผัน จากที่ตั้งใจอยากจะเรียนด้านการออกแบบ แต่กลับต้องไปเรียนเกษตร คณะพืชศาสตร์ ที่สี่คิ้ว โคราช ทำให้เขามีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนไทย - ออสเตรเลีย ซึ่งเขาได้เรียนรู้เรื่องทั้งเรื่องการทำเกษตร ที่แม้ว่าพื้นที่จะไม่เหมาะสม แต่ก็สามารถทำเกษตรได้ ได้เรียนรู้เรื่องการบริหารจัดการฟาร์ม การวางแผน และการตลาด ทำให้ปลื้มได้แนวคิด และแรงบันดาลใจกลับมาไม่น้อย

อย่างไรก็ตาม เขายังไม่ทิ้งความฝันที่อยากจะทำเกษตร เมื่อกลับมาเขาจึงเรียนต่อด้านภูมิสถาปัตย์ และเอาความรู้ทั้งเรื่องการเกษตร และเรื่องออกแบบ เป็นที่ปรึกษาให้สวนมะม่วง สวนพุทรา สวนผัก สวนดอกไม้ รวมถึงสวนไม้ผลต่างๆ ที่เขาใหญ่ ทำให้เขาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการทำสวนกับเกษตรกรมากมาย และเริ่มคิดที่จะลงมือทำเองบ้าง

การเริ่มต้นของปลื้มไม่่ง่ายนัก เพราะเขาไม่มีเงินทุนมากมาย ประกอบกับที่ดินที่เขาอยู่ก็ไม่มีน้ำ และผืนดินก็เป็นดินดานสีแดงแข็ง ขาดความอุดมสมบูรณ์ แต่ด้วยความที่เขามีโอกาสได้ชิมช็อปและเรียนรู้แนวคิดจากออสเตรเลียมา เขาจึงเริ่มวางแผน คิดหาทางแก้ไข มากกว่าจะคิดว่ามันเป็นปัญหา

ปลื้มเล่าให้ฟังว่า **“คนยิวบอกว่า ถ้าเราเป็นคนไม่มีอะไร เราต้องแลกสิ่งนั้นเพื่อให้ได้มา** อย่างที่ออสเตรเลียเขาไม่มีน้ำ เขาก็ต้องทำยังไงก็ได้ให้มีน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตรได้ ส่วนเราไม่มีเงินทุน เลยอาศัยขอยืมยาย และเอามาบริหารจัดการเรื่องน้ำ เพราะที่บ้านไม่มีน้ำเลย และก็

เริ่มปรับปรุงดิน โดยแบ่งพื้นที่ที่มีอยู่ 8 ไร่ ออกเป็นแปลงๆ เริ่มทำแค่ 1 แปลงก่อน ส่วนที่เหลือก็ปล่อยให้หญ้าขึ้น แล้วไถกลบก่อนหญ้าออกดอก ทำให้ดินค่อยๆ ดีขึ้น จากดินดานแข็งๆ ก็กลายเป็นดินร่วน แล้วก็ค่อยๆ ขยับขยายแปลง ปลูกพืชหลายหลายชนิดมากขึ้น ตามกำลังที่ทำได้”

ต้องยอมรับว่า ช่วงแรกที่เขาเริ่มทำเกษตรนั้น ยังทำเป็นแค่มืออยู่ด้วยความไม่รู้ จนกระทั่งมีโอกาสได้ไปร่วมกิจกรรมคนรุ่นใหม่ หัวใจออร์แกนิก ที่เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกจัดขึ้น จึงเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์มากขึ้น และตั้งแต่กลับมาจากกิจกรรมครั้งนั้น เขาก็ปรับเปลี่ยนระบบเกษตรให้เป็นแบบอินทรีย์ทั้งหมด ซึ่งก็ทำให้เขาได้รู้จักกับเครือข่ายผู้บริโภค และมีช่องทางการตลาดที่ส่งขายผลผลิตให้ในกรุงเทพฯ ในเวลาต่อมา

ตอนนี้บนพื้นที่ 18 ไร่ เขาแบ่งเป็นพื้นที่ทำนาข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 4 ไร่ ส่วนหนึ่งปลูกข้าวโพดหวาน มันหวานญี่ปุ่น ส่วนหนึ่งปลูกไม้ผล

จำพวก ฝรั่ง ขนุน มะพร้าว ส่วนหนึ่งแบ่งไว้สำหรับปลูกผักเพื่อไว้กินในครอบครัวและแบ่งปันเป็นหลัก และอีกส่วนเป็นที่เลี้ยงเป็ด ห่าน ไก่ไข่ และปลานิล

ตลอดระยะเวลาที่เขาทำ เขาพยายามเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน พัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการผลิต เรื่องรายได้ และเรื่องการตลาด **เขาบอกว่าต้องเรียนรู้ตลอด ที่สำคัญคือ เรียนมาแล้ว ก็ต้องมาลงมือทำ เพราะความรู้จากที่เราฟัง เราเห็น ไม่เท่าที่เราทำเอง**

ความฝันของเขาคือ อยากจะสามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารได้ และอยากเปิดร้านหน้าฟาร์มตัวเอง เพื่อขายผลผลิตตัวเอง และรวบรวมสินค้าอินทรีย์จากเพื่อนๆ ในเครือข่ายมาขายด้วย ซึ่งตอนนี้เขาก็เพิ่งเริ่มเปิดร้านไปได้ไม่นาน

ด้วยวัย 26 ปี ความฝันของเขาค่อยๆ เป็นรูปเป็นร่างขึ้นเรื่อยๆ หลังจากลงมือทำ

วิธีเตรียมตัวก่อนจะออกมาเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่

เกษตรกรไม่ใช่อาชีพที่ลงทุน ลงแรงปั๊บ จะได้ผลผลิต หรือได้กำไรปั๊บ ดังที่หลายคนอาจวาดหวังไว้ จากประสบการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีโอกาสได้พูดคุย การวางแผน เตรียมตัวก่อนตัดสินใจลาออกจากงาน เพื่อกลับบ้านไปทำเกษตรเป็นสิ่งสำคัญ เรียกว่าเป็นภูมิคุ้มกันอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยทำให้เราเดินทางต่อเป็นเส้นทางเกษตรกร โดยไม่หวนกลับไปสู่งานประจำ กินเงินเดือน เหมือนที่เคยทำมาอีก สำหรับวิธีเตรียมตัวก็พอจะสรุปออกมาได้ดังนี้

- ♥ **ต้องรู้จักตัวเอง** รู้ว่าตัวเองต้องการอะไร และรู้ว่าตัวเองมีทุนอะไรอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้ความสามารถ เรื่องเงินทุน เรื่องที่ดิน เรื่องปัจจัยการผลิต เรื่องชุมชน และเรื่องเครือข่ายต่างๆ

- ♥ **ศึกษาหาความรู้** ทั้งจากการอ่าน การดู การฟัง และการได้ไปลงพื้นที่ เห็นตัวอย่างจริงๆ ได้ทดลองทำจริงๆ
- ♥ **นำความรู้ที่ได้มาทดลองทำเองเล็กๆ น้อยก่อน** ทั้งเพื่อเรียนรู้พืช และเรียนรู้ตัวเอง ว่าชอบที่จะทำเกษตรจริงมากน้อยเพียงใด คือฝึกเป็นเกษตรกรวันหยุดไปก่อน
- ♥ **หากตั้งใจจริง** แล้วยังไม่มีที่ดิน ก็ต้อง **มองหาที่ดิน มีแหล่งน้ำ** ที่เหมาะกับการทำเกษตร
- ♥ **ต้องวางแผนเรื่องการบริหารจัดการเงินให้ดี** ทั้งการบริหารเงินทุนที่มีอยู่ รู้ว่าควรเอาเงินไปทำอะไรก่อนหลัง และควรเตรียมเงินสำรองไว้สำหรับเลี้ยงชีพในช่วงเริ่มต้น 1-2 ปีแรก ที่เป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ ลองผิดลองถูก และอดทนรอ อาจจะได้ยังไม่ได้ผลผลิตเพียงพอสำหรับขายเป็นรายได้ หากไม่วางแผนการเงินไว้ล่วงหน้า อาจประสบปัญหาได้
- ♥ **ต้องพร้อมที่จะเรียนรู้** พร้อมที่จะเผชิญปัญหา รู้จักสังเกต รู้จักปรับ รู้จักประยุกต์ หาวิถีทางให้สอดคล้องกับพื้นที่ และชีวิตตัวเอง

เกษตรกรรุ่นใหม่ :
นักปรับเปลี่ยน
ผู้เชื่อมร้อยวิถีเก่ากับวิถีใหม่
เข้าด้วยกัน

อำนาย นิยมไพร

อายุ 33 ปี @เชียงใหม่

อำนาจ นิยมไพร หรือ **กวี** เป็นคนปากกะฉวน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองเต่า อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ มานานกว่า 30 ปี ซึ่งเป็นช่วงยุคสมัยที่ชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสัปดาห์ป่าไม้และเหมืองแร่ ที่ทำให้ชุมชนต้องลุกขึ้นมาต่อสู้เรื่องทรัพยากร และที่อยู่อาศัยของตน จากการถูกมองว่าเป็นผู้บุกรุกป่า นอกจากนี้ยังมีโครงการที่เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมเกษตรกรรมแผนใหม่ ให้คนในชุมชนปลูกพืชเมืองหนาว ส่งผลให้วิถีการผลิตเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงเรื่องประเพณี วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปด้วย

กวีเล่าว่า “เมื่อก่อนปู่เป็นพ่อหลวง พอมีพืชเศรษฐกิจเข้ามาส่งเสริม ก็จะได้รับก่อน และเราก็ไปช่วยทำบ้าง แต่เราก็พบว่า การปลูกพืชสมัยใหม่ต้องใช้ปุ๋ย ใช้สารเคมีเยอะมาก จากเดิมที่เราพูดถึงเรื่องเกษตรยั่งยืน พะต๊ะจอนิ ก็พูดถึงเรื่องป่า 7 ชั้น เป็นการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า แต่มาถึงยุคปัจจุบัน เรากลับมาทำเกษตรที่ทำลายทรัพยากรที่สำคัญจากเดิมที่เราพึ่งตนเองด้านอาหารได้ ตอนนี่สิ่งที่ปลูกกลับไม่ใช่สิ่งที่ตัวเองกินเลย”

“เราอยากให้ป่าอยู่ได้ ทรัพยากรอยู่ได้ ระบบดิน ระบบน้ำดี ระบบอาหารในชุมชนดี คนในชุมชนก็มีสุขภาพดี มีความสุข ไม่ใช่เน้นแต่ปลูกขายๆ แล้วคนทำก็เป็นหนี้ เป็นมะเร็ง เพราะใช้สารเคมี แล้วก็ต้องซื้ออาหารที่ปนเปื้อนสารเคมีกิน ไม่ได้ปลูกเองเหมือนเมื่อก่อน”

จากสภาพปัญหาและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้วิถีซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่เกิดแรงบันดาลใจ อยากจะปรับเปลี่ยน เชื่อมโยง ผสมผสานวิถีใหม่ กับวิถีดั้งเดิมของชาวปกากะญอให้เข้ากันมากขึ้น แทนที่จะทำเกษตรเคมี เขาลองทำเกษตรอินทรีย์ โดยไม่ใช่พื้นที่ทั้งหมดไปกับการปลูกพืชเมืองหนาวสมัยใหม่ แต่แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับทำนาปลูกข้าวอินทรีย์ ส่วนหนึ่งปลูกผัก ส่วนหนึ่งปลูกกาแฟ และพืชเมืองหนาวที่มีอยู่แล้วในสวน อย่างลูกพลับ อโวคาโด และบ๊วย

ที่น่าสนใจคือ เขาใช้กาแฟเป็นตัวเชื่อมโยงโลกสมัยใหม่ กับโลกสมัยเก่าตามวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมของปกากะญอเข้าด้วยกัน ทำให้มีคนเมืองทั้งในและนอกประเทศ เข้าไปชิมกาแฟ เข้าไปเรียนรู้วิถีชีวิต และท่องเที่ยวในหมู่บ้านจำนวนมาก

นอกจากนี้เขายังเรียนรู้ และลองแปรรูป ผลผลิตต่างๆ ที่เขาปลูกอย่างลูกพลับ หรือบ๊วย เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมา เป็นเพิ่มมูลค่าสินค้าไปในตัว แถมเขายังคิดถึงเรื่องการสร้างสรรค์เมนูจากพืชผักที่ปลูก เพื่อให้มีอาหารที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตัวเอง และคนในชุมชนมากขึ้นด้วย

“เราอยากให้ป่าอยู่ได้ ทรัพยากรอยู่ได้ ระบบดิน ระบบน้ำดี ระบบอาหารในชุมชนดี คนในชุมชนก็มีสุขภาพดี มีความสุข ไม่ใช่เน้นแต่ปลูกขายๆ แล้วคนทำก็เป็นหนี้ เป็นมะเร็ง เพราะใช้สารเคมี แล้วก็ต้องซื้ออาหารที่ปนเปื้อนสารเคมีกิน ไม่ได้ปลูกเองเหมือนเมื่อก่อน”

ก็มีมีความฝันว่าอยากจะออกแบบ และทำสวนเกษตรผสมผสานที่บ้านตัวเอง ทำนา ปลูกผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ อย่างครบวงจร แล้วก็ทำห้องครัวเป็นพื้นที่เรียนรู้ ที่คนเข้ามานั่งพัก จิบกาแฟ เรียนรู้เรื่องการทำอาหาร การทำกาแฟ รวมถึงเรื่องวิถีชีวิต การทำเกษตรอินทรีย์ และการค้าที่เป็นธรรม

เขาบอกว่าเขาอยากทำให้ที่บ้านเป็นตัวอย่าง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนได้สนใจกลับมาทำเกษตรอินทรีย์ ช่วยอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรที่มีอยู่ และสืบสานวิถี ประเพณี วัฒนธรรมของชาวปกากะญอ มากขึ้น แทนที่จะออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน คิดจะไปใช้ชีวิตในเมือง และชายที่ดินที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษไปอย่างน่าเสียดาย

เป้าหมายในการปรับเปลี่ยน

จะว่าไปแล้ว หากพิจารณากันจริงๆ อาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะเป็นนักปรับเปลี่ยน ไม่ว่าจะเป็นนักปรับเปลี่ยนแนวคิด ค่านิยม ความเชื่อ นักปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ให้สอดคล้องกับความฝัน นักปรับเปลี่ยนระบบเกษตรจากเคมีให้เป็นเกษตรอินทรีย์ หรือนักปรับเปลี่ยน ที่ปรับทั้งวิถีชีวิตและวิถีการผลิต ให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่ โดยไม่ทิ้งรากฐานของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ไม่ว่าจะเป็นนักปรับเปลี่ยนรูปแบบไหน เมื่อถามถึงเป้าหมายของพวกเขา ส่วนใหญ่จะมีเป้าหมายที่อยากไปให้ถึงก็คือ

- ♥ สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเฉพาะการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร
- ♥ เป็นแบบอย่าง และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้ทำตาม
- ♥ สร้างความเปลี่ยนแปลงให้คนในครอบครัว ชุมชน และสังคม

หัวใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ นักปรับเปลี่ยน

นอกจากวิชาความรู้ แล้วสิ่งสำคัญ
ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องมีอยู่ในหัวใจ เพื่อ
ให้สามารถก้าวไปสู่การปรับเปลี่ยนได้คือ

- ♥ ต้องเป็นผู้กล้าที่จะลอง ไม่เดินตาม
เส้นทางเดิมที่รู้ว่าจะนำไปสู่ปัญหา
- ♥ ลงมือทำ ให้ระยะเวลาได้พิสูจน์
สิ่งที่ตนเองทำ
- ♥ ต้องใจกว้าง รู้จักสร้างสรรค์
ดัดแปลง ผสมผสานวิถีเก่ากับ
วิถีใหม่ให้สอดคล้อง และสมดุล
- ♥ รู้จักประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อ
ทุนแรง โดยไม่ต้องใช้ทุนมาก
- ♥ ต้องหาเครือข่ายที่ช่วยสนับสนุน
ทั้งกำลังใจ เชื่อมโยงเรื่องปัจจัย
การผลิต และช่องทางการตลาด
- ♥ ค่อยๆ ทำทีละอย่าง อย่าใจร้อน

อรารรณ ประดิษฐ์ผล
อายุ 35 ปี @พัทลุง

อรวรรณ ประดิษฐ์ผล หรือ **ออย** เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่อีกหนึ่งคนที่สนใจในวิถีเกษตร และพยายามจะปรับเปลี่ยน ผสมผสานวิถีเกษตรแบบดั้งเดิมที่รุ่นพ่อรุ่นแม่สืบทอดต่อกันมา กับวิถีเกษตรแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ที่เธอสนใจ และเชื่อว่าเป็นทางรอดที่ยั่งยืน

ออยเล่าให้ฟังว่า แต่เดิมพอเรียนจบ ก็ทำงานค้าขายอยู่ที่กรุงเทพ แม้ว่าจะรู้สึกสนุกกับงานที่ทำ แต่เธอก็มีความฝันเก็บอยู่ในใจลึกๆ ว่า จะกลับบ้าน จนถึงวันที่เธอรู้สึกอึดอัดกับงานที่ทำ เธอจึงตัดสินใจออกเดินทางกลับบ้านตามเส้นทางที่ตัวเองวางไว้

เมื่อออยรู้ความต้องการของตัวเองดีแล้วว่าอยากทำเกษตร เธอก็เริ่มแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ เรียนจากสื่อออนไลน์บ้าง ไปเข้าคอร์สเรียน ไปดูงานบ้าง ในขณะที่เดียวกัน เธอก็เริ่มสำรวจดูทุนเดิมที่ครอบครัวตัวเองมี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทรัพยากร ที่ดิน พื้นฐานครอบครัว พื้นฐานชุมชน

“พื้นที่ที่บ้านเราทำสวนยาง เราก็กลับมากกรีดยาง แต่เรารู้ว่าถ้าทำสวนยางต่อไปแบบเดิม ยังไงก็ไม่รอด เราเลยอยากเปลี่ยนแนว ทำเป็นสวนผสม เป็นเกษตรผสมผสาน” ออยบอก

ต้องยอมรับว่า การจะปรับเปลี่ยนวิถีการเกษตรที่สืบทอดกันมานั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก มีความท้าทายทั้งจากปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในจิตใจตัวเอง ให้เรียนรู้ และพยายามก้าวข้ามอยู่เสมอ

“การปลูกพืช เราต้องรู้จักวางแผนด้วย พืชแต่ละชนิดให้ผลต่างกัน ถ้าเราอยากได้รายได้รายวัน รายเดือน รายปี เราจะออกแบบอย่างไร เราก็ต้องค่อยๆ หาความรู้ และทำความเข้าใจกับพืช และทำความเข้าใจกับพื้นที่ตัวเองให้มากขึ้น”

ปัญหาหลักที่เธอเผชิญคือ ปัญหาเรื่องเงินทุน ซึ่งบางส่วนเธอก็ตัดสินใจขอยืม และเพื่อให้ไม่ต้องลงทุนด้วยเงินมากนัก เธอก็หาเครือข่าย และใช้วิธีของแบ่งปัน หรือขอยืมเมล็ดพันธุ์ รวมถึงกล้าพันธุ์ต่างๆ ในช่วงแรก อีกทั้งยังสามารถชักชวนกลุ่มเครือข่ายที่รู้จักกัน มาช่วยกันลงแรง ทำสวนด้วย

ช่วงนี้ เป็นช่วงที่เธอกำลังเรียนรู้ และลองลงมือทำที่ละเล็กละน้อย ควบคู่ไปกับการกรีดยาง อาชีพดั้งเดิมของครอบครัว

“การปลูกพืช เราต้องรู้จักวางแผนด้วย พืชแต่ละชนิดให้ผลต่างกัน ถ้าเราอยากได้รายได้รายวัน รายเดือน รายปี เราจะออกแบบอย่างไร เราก็ต้องค่อยๆ หาความรู้ และทำความเข้าใจกับพืช และทำความเข้าใจกับพื้นที่ตัวเองให้มากขึ้น บางอย่าง พอเราลงมือทำแล้ว มันไม่สำเร็จ หรืออาจไม่ได้ผลอย่างที่เรต้องการ สิ่งที่เราต้องเตรียมก็คือ เตรียมใจ ก่อนที่เราจะเริ่มทำ เราก็ต้องประเมินว่า ถ้าเกิดปัญหานั้นแล้ว เราจะแก้ไข และก้าวข้ามมันได้อย่างไร” ออยเล่าให้ฟัง

นอกจากพืชผักที่ตั้งใจปลูกไว้เป็นอาหารในครอบครัว และเพื่อขายเป็นรายได้แล้ว ออยยังเริ่มที่จะปลูกพืชสมุนไพรไว้ ด้วยความที่เธอรู้เรียนและมีควมรู้เรื่องแพทย์แผนไทย เธอจึงมีความฝันอยากจะทำสำหรับปรุงยา และดูแลสุขภาพสุขภาพของคนในชุมชนด้วย

“หนทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน” บนเส้นทางของเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างออย อาจถือได้ว่าเป็นเหมือนหนทางแห่งการเรียนรู้ และพิสูจน์ตัวเอง บางคนอาจจะคิดว่า คนที่ออกจากงานมาอยู่บ้านนั้น ใช้ชีวิตสบายๆ แต่แท้จริงแล้วพวกเขาต้องเผชิญกับบททดสอบในชีวิตมากมาย หนทางยังอีกยาวไกล แต่อย่างน้อยเธอก็ได้รู้จักตัวเอง รู้ความต้องการที่แท้จริงของตัวเอง แล้วก็พยายามที่จะลงมือทำ

โกสินธุ์ สุวรรณภักดี
อายุ 35 ปี @มหาสารคาม

โกสินธุ์ สุวรรณภักดี หรือ **มอส** เป็นคนรุ่นใหม่ไฟแรง ที่เคยทำงานเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอมาก่อน แต่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้ให้ต้องปิดกิจการลง เขาจึงตัดสินใจหันมาเรียนรู้ และลองทำเกษตรแทน บนที่ดินที่ตัวเองมีอยู่ 26 ไร่ โดยหลักๆ เขาจะแบ่งพื้นที่สำหรับปลูกต้นยูคา ทำนาปลูกข้าว และทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืชผักสวนครัว และขุดบ่อเลี้ยงปลา

ด้วยความที่เขาเคยเป็นผู้ประกอบการมาก่อน นอกจากทำเกษตรแล้ว เขายังซื้อแฟรนไชส์ ทำธุรกิจขายกล้วยทอดไปด้วย ซึ่งก็เป็นเหมือนแรงบันดาลใจ ที่ทำให้เขาลุกขึ้นมาสนใจทำเรื่องแปรรูปกล้วยในรูปแบบต่างๆ อย่างจริงจังมากขึ้น โดยได้ชวนสมาชิกในชุมชนมารวมกลุ่ม ทำเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นมา

มอสเล่าให้ฟังว่า ตอนนี่เขาทำธนาคารหน่อกล้วยขึ้นมา คือปลูกกล้วยไว้ 3 ไร่ เพื่อแจกจ่ายหน่อกล้วยให้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อสมาชิกเอาหน่อกล้วยไปปลูก 1 หน่อ เมื่อกล้วยแตกหน่อใหม่ ให้เขาขุดมาคืนธนาคาร 2 หน่อ เพื่อแบ่งให้คนอื่นที่สนใจ เอาไปปลูกต่อไป ส่วนผลผลิตที่ได้นั้น เขาก็นำมาแปรรูป และส่งขายตามที่ต่างๆ เช่น ตามโรงพยาบาล ตามมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่เขารู้จัก

“ผมตั้งใจว่าจะพัฒนาเรื่องกล้วย เป็นผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ เช่น ลูกก็กล้วยตาก รวมถึงเรื่องเวชภัณฑ์ และยา โดยจะเชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัย”

ผลิตภัณฑ์เด่นๆ ของเขาตอนนี้ คือกล้วยตากเสียบตอก ซึ่งเกิดจากการเห็นปัญหาว่าเวลาคนกินกล้วยตาก ต้องแกะจากกล่องเปิดแล้วปิดไม่ได้ แถมยังต้องใช้มือหยิบทำให้เปื้อนมือ เขาจึงปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาผสมผสานด้วย กลายเป็นกล้วยตากเสียบตอก ใส่ในกล่องพลาสติกที่ซีลปิดได้

“ผมตั้งใจว่าจะพัฒนาเรื่องกล้วย เป็นผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ เช่น ลูกก็กล้วยตาก รวมถึงเรื่องเวชภัณฑ์ และยา โดยจะเชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัย” มอสกล่าว

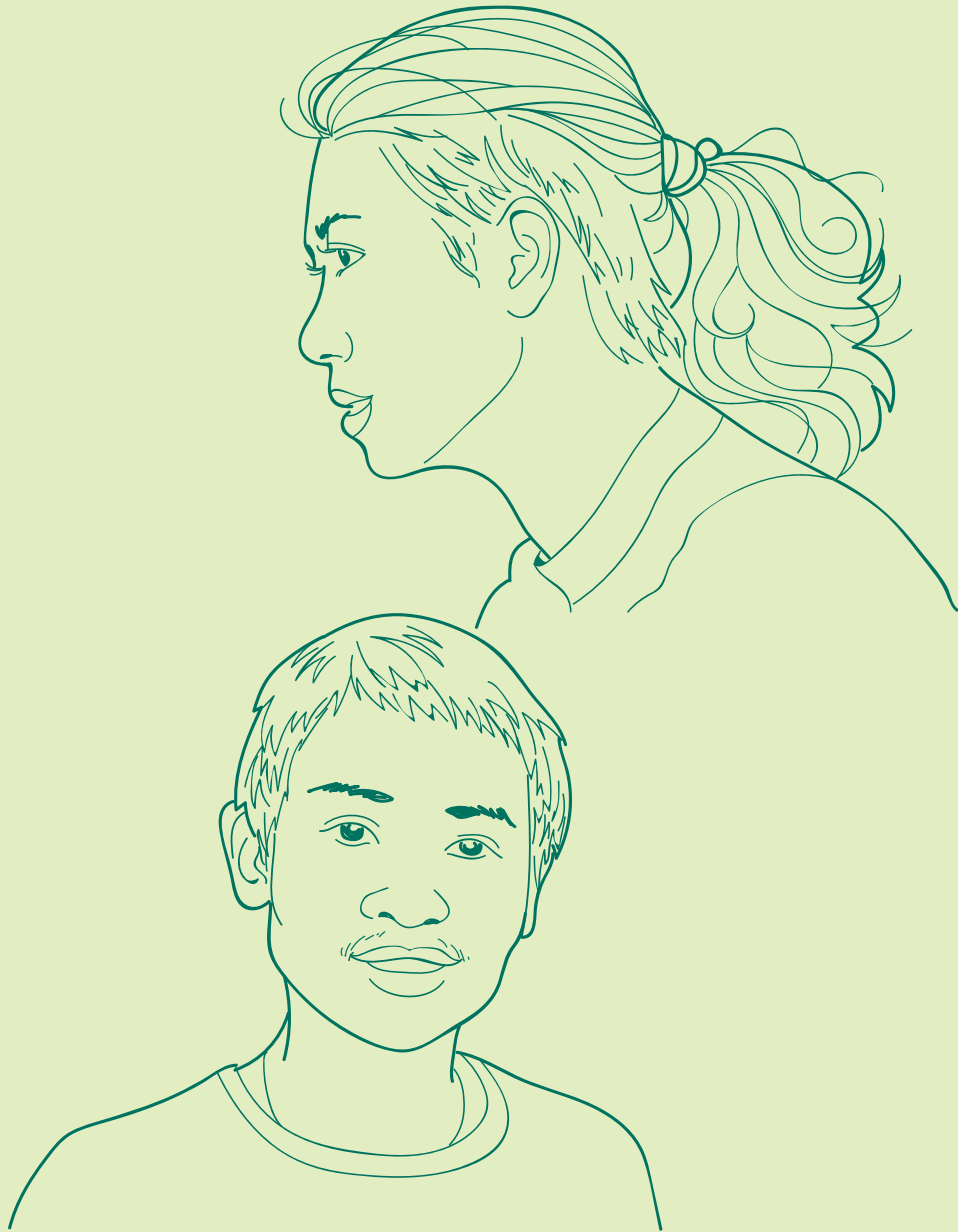
ความน่าสนใจของมอส ก็คือ เขาสามารถที่จะหาความรู้ หาเครือข่าย และเชื่อมโยงเครือข่ายๆ ต่างๆ ที่คนรุ่นเก่าในชุมชนเข้าไม่ถึง ให้เข้ามามีส่วนช่วยสนับสนุนทั้งสิ่งที่เขาสนใจทำ และช่วยสนับสนุนคนในชุมชนด้วย

เครือข่ายหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เขาเติบโตขึ้น ก็คือ เครือข่าย Young Smart Farmer เขาเล่าให้ฟังว่า เครือข่าย Young Smart Farmer เขต 4 จังหวัดมหาสารคาม ที่เขาอยู่นั้น จะจัดสัญจรกันทุกเดือน มีการชวนพี่ๆ รุ่นเก่าที่ประสบความสำเร็จ เป็นแรงบันดาลใจให้รุ่นน้องได้มาร่วมกิจกรรมด้วย ซึ่งการไปร่วมกิจกรรมแต่ละครั้ง ก็มีประโยชน์มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการทำเกษตร การหาเครือข่ายตลาด และการหาเครือข่ายในการเข้าถึงหน่วยงานเพื่อขอความช่วยเหลือ ที่สำคัญคือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความสุข เรื่องของปัญหา เรื่องของรายได้ที่ได้ อีกทั้งยังมีกิจกรรมอย่างการเอาผลผลิตของแต่ละคนมาจับฉลากแลกเปลี่ยนกันด้วย

สำหรับมอส เขาเชื่อว่าการจะทำเกษตรให้อยู่รอดได้นั้น ต้องรู้จักการแปรรูป นอกจากนี้ยังต้องรู้จักสร้างเครือข่าย ซึ่งจะมีส่วนช่วยทั้งเรื่องความรู้ การให้การสนับสนุนต่างๆ รวมถึงเกิดช่องทางการตลาด มีการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงการขายสินค้ากันขึ้นได้ ที่สำคัญคือ การรู้จักสร้างเครือข่ายให้เติบโตในชุมชน อย่างการรวมกลุ่มวิสาหกิจ ช่วยกันสนับสนุนส่งเสริม และเกื้อกูลเรื่องการผลิตซึ่งกันและกัน เป็นการช่วยให้ชาวบ้านมีทางเลือกในการผลิต และมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นอีกทาง

บางทีชุมชนวิถีดั้งเดิม อาจต้องการคนรุ่นใหม่ ที่ช่วยเชื่อมต่อ เปิดโลก และปรับเปลี่ยนพวกเขาให้เชื่อมต่อกับโลกวิถีใหม่ได้อย่างสอดคล้อง และสมดุลมากขึ้น ก็เป็นไปได้

เกษตรกรรุ่นใหม่ :
นักสร้างสรรค์
ผู้เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภค

ณัฐคนางค์ ปรีชาบริสุทธิ์กุล
อายุ 32 ปี @ กาญจนบุรี

ณัฐคนางค์ ปรีชาบริสุทธิ์กุล หรือ ขนุน เป็นคนที่เติบโตมาในครอบครัวที่สนใจเรื่องการดูแลสุขภาพมาตั้งแต่เด็ก แทนที่จะกินอาหารฟาสต์ฟู้ดเหมือนที่เด็กส่วนใหญ่ชอบ บ้านเธอกลับทำอาหารกินเอง และไม่อนุญาตให้เธอกินอาหารขยะเหล่านั้น จนเธอเติบโตขึ้น เรียนจบด้านเทคโนโลยีชีวภาพ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร และได้ทำงานบริษัทเป็นเวลาเกือบ 7 ปี ทำให้เธอพบว่า ร่างกายตัวเองเริ่มเสียสมดุล ป่วยบ่อย ที่สำคัญคือรู้สึกขาดอิสรภาพ ไม่เป็นตัวของตัวเอง เธอจึงตัดสินใจลาออก และชวนคุณแม่ไปปลูกผักทำสวน ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ที่เมืองกาญจน์ ซึ่งคุณแม่มีที่อยู่ 4 ไร่

ขนุนเล่าให้ฟังว่า “ตอนแรกเราไม่ได้สนใจเรื่องเกษตรมากนัก แต่ตัวเองอยากลดน้ำหนัก กินผักสลัดเป็นอาหารมื้อเย็นทุกวัน ตอนนั้นกินผักสลัดไฮโดรโปนิกส์ทุกวัน จนเริ่มคิดว่ามันดีกับเราจริงหรือเปล่า ที่เรากินเพราะต้องการสุขภาพที่ดีด้วย แต่เราเรียนวิทยาศาสตร์มา เราก็รู้ว่าผักไฮโดรโปนิกส์มันใช้สารละลายเคมีปลูกในน้ำ สุดท้ายมันแฝงมาด้วยอะไร และการทำเราทำกับข้าวเอง ต้องขับรถเข้าเมืองไปซื้อวัตถุดิบมาทำกับข้าว ก็พบว่าของเน่าเสียเร็ว เลยคิดอยากลองปลูกเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายลงบ้าง ก็เริ่มต้นจากต้นหอม กุยช่าย เอามาปักก็ขึ้น เวลาแม่จะทำกับข้าว ก็ถือมีดไปตัด รู้สึกมีความสุขดี เหมือนดินเป็นตู้เย็นเก็บอาหารสดชั้นดี เลยเริ่มเรียนรู้ปลูกหลายอย่างมากขึ้น หัดทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหารด้วย จนเกษตรเข้ามาอยู่ในชีวิต”

จากวันนั้นถึงวันนี้รวมเวลา 2 ปีกว่า เธอได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย บนเส้นทางแห่งวิถีเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เรื่องกระบวนการปลูกผักอินทรีย์แบบที่เป็นธรรมชาติที่สุด เธอบอกว่า ตอนแรกเข้าใจว่าการปลูกผักอินทรีย์กินเองคืออยากปลูกอะไรก็ได้ตามใจฉัน แต่ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าสิ่งมีชีวิตใดๆ ถือว่าเป็นผักอินทรีย์แล้ว แต่พอลงมือทำเองจริงๆ ก็พบว่ามันมากกว่านั้น บางฤดูผักที่อยากกินมันปลูกไม่ได้เพราะไม่ใช่ธรรมชาติของมัน เราก็ต้องเปลี่ยนชนิดพืชที่จะปลูก จากเลือกพืชที่อยากกินเป็นพืชที่ปลูกได้ตามสภาพอากาศขณะนั้น

นอกจากนี้ วิถีเกษตรอินทรีย์ ยังทำให้เธอได้เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เข้าใจห่วงโซ่อาหารและสัมพันธ์ภาพของสิ่งมีชีวิตต่างๆ มากขึ้นด้วย

“ในสวนของเรานั้นเรามีเป้าหมายว่าอยากให้เป็นธรรมชาติมาก

ที่สุด เพื่อรับของขงขวัญที่มีพลังจากธรรมชาติมาเป็นอาหารเติมพลังให้ร่างกาย จึงปลูกพืชหลากหลาย ให้เรามีกินหลากหลาย และเป็นการกระจายความเสี่ยงในอีกทางหนึ่ง คือถ้าปลูกแล้วพืชผักชนิดนี้ไม่ได้ผลผลิต ยังมีพืชผักชนิดอื่นให้กิน ในสวนยังต้องมีดอกไม้เป็นแหล่งน้ำหวาน เช่น ดาวเรือง ดาวกระจาย บานชื่น และหญ้าต้นเล็กๆ นานาชนิด เพื่อก่อให้เกิดสังคมของแมลง เกิดตัวห้ำตัวเบียน มาช่วยกันเบียนในสวนและจัดการกันเอง ไม่ต้องเป็นภาระหน้าที่ของเราที่เอาชีวภัณฑ์ต่างๆ ไปคอยดำเนินการ พอเริ่มเข้าใจสังคมแมลงก็เริ่มเข้าใจในอาการของพืชด้วย ว่าทำไมแมลงชนิดนี้จึงมาหาที่พืชของเรา มาดีหรือมาร้าย สาเหตุคืออะไร แก้ไขอย่างไรสำหรับการปลูกครั้งต่อไป และในปีหลังๆ นี้เท่าที่เริ่มสังเกต มีแมงมุมหน้าตาประหลาดกว่าที่แบบเคยเจอหลายชนิดขึ้นมาก มีแมลงตัวใหญ่แบบที่ไม่เคยเห็นมาก่อนมาอยู่ในสวน ซึ่งก็ยิ่งเรียกชื่อกันไม่ถูกและยังไม่รู้คุณสมบัติ แต่ก็พลอยดีใจที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมากมายกว่าที่เคยเห็น เริ่มมีนกรูปร่าง ลวดลายแปลกๆ มาคอยแอบจ้องเอาวัสดุจากแปลงไปทำรัง มาหาแมลงกินในสวน บางครั้งมีตัวเงินตัวทองเดินมาจากท้ายสวน เพื่อจะมากินไก่ ส่วนในฤดูปลายฝนต้นมีงูเหลือมตัวใหญ่มาพันติดตาข่ายแล้วไถแล้วปีละตัว เจอตัวอะไรที่ไม่รู้จักก็ต้องพยายามหาข้อมูล เพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจธรรมชาติ ค้นหาให้ได้ว่าเค้าคือใคร มีหน้าที่อะไร เราควรจะต้องระวังตัว หรือ อยู่ร่วมกันได้ไม่เป็นอันตรายต่อกัน” ขนุนเล่าให้ฟัง

ที่สำคัญคือ เธอเรียนรู้ที่จะกินทั้งสิ่งตัวเองปลูก และสิ่งที่ขึ้นเองตามธรรมชาติในสวน รวมถึงรู้จักใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด ไม่ว่าจะเป็นหัดกินและสร้างสรรค์เมนูจากยอดผักทองที่เธอปลูกใน

สวน ทั้งๆ ที่ไม่เคยกินมาก่อน หรือการหัดสังเกต และกินวัชพืช ผักหญ้า บางชนิดที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ อย่างผักโขมต้นมีหนาม กับผักโขมหิน ต้นเล็ก ทำให้เธอมีเมนูอาหารจากสวนที่หลากหลาย

นอกจากพืชผัก และดอกไม้นานาชนิดแล้ว ขนุนยังเลี้ยงไก่ และเรียนรู้ที่จะใช้ทรัพยากรที่ตัวเองมีอยู่ มาทำอาหารเลี้ยงไก่ เธอเล่าว่า เศษ ก้างปลาต่างๆ ที่ซื้อมากิน เมื่อกินหมดจะเอาก้างไปวางตากแดด แบ่ง มดกินเนื้อไปบ้าง ที่เหลือก็เก็บรวมไว้บดผสมอาหารให้ไก่กิน หรือพวก เปลือกไข่ กุ้ง ปูม้า ก็เอามาทำอาหารเป็นแคลเซียมให้ไก่ได้เช่นกัน ส่วน ดอกดาวเรืองที่ปลูกในสวน ก็เอามาตากแดด ผสมลงไปให้อาหารไก่ ก็ ช่วยทำให้ไข่แดงขึ้น บางครั้งก็ผสมสมุนไพรต่างๆ ในสวนลงไปด้วย เช่น ใบคนทีสอ ใบฝรั่ง ใบข่า เป็นต้น ทำให้เธอมีไข่ไก่ดี มีคุณภาพ ปลอดภัย จากเคมีไว้กิน แถมยังได้มูลไก่ไปทำปุ๋ยหมักบำรุงพืชผักในสวนด้วย

ที่น่าสนใจคือ ขนุนไม่เพียงตั้งใจจะผลิตอาหารที่ดีเพื่อตนเอง และครอบครัวเท่านั้น แต่เธอยังตั้งใจจะผลิต และแปรรูปสินค้าที่ดีเพื่อ ผู้บริโภคด้วย

ขนุนนิยามตัวเองว่า “เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเพื่อสุขภาพดีที่ แท้จริง” “ในขณะที่เป็นเกษตรกร ผลผลิตเราเยอะ เราก็แปรรูปจากผลผลิต ที่เรามี ในรูปแบบที่เราทำให้ตัวเองและครอบครัวกิน และใช้ เราจะคิดมาก ในรายละเอียดการแปรรูป เพื่อคุณภาพจริงๆ ไม่ใช่วัตถุดิบเป็นอินทรีย์ แต่กระบวนการอื่นๆ ไม่โอเค”

ตอนนี้เธอมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตในสวนที่ภูมิใจนำเสนอ 2 อย่างด้วยกันคือ กล้วยอาบแดด ที่ใช้กล้วยพื้นบ้านซึ่งเป็นมรดกสืบทอด มาจากรุ่นตารุ่นยายทำ จึงได้กล้วยตากสีสดแดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

“ในขณะที่เป็นเกษตรกร ผลผลิตเราเยอะ เราก็แปรรูปจากผลผลิตที่เรามี ในรูปแบบที่เราทำให้ตัวเองและครอบครัวกิน และใช้ เราจะคิดมากใน รายละเอียดการแปรรูป เพื่อคุณภาพจริงๆ ไม่ใช่ วัตถุดิบเป็นอินทรีย์ แต่กระบวนการอื่นๆ ไม่โอเค”

ที่สำคัญคือมีคุณค่าต่อจิตใจของผู้ผลิตอย่างมาก เธอบอกว่าเวลาเดินเข้าสวนไปเก็บกล้วย ก็รู้สึกเหมือนว่าบรรพบุรุษยังอยู่กับเรา

ยิ่งไปกว่านั้นคือ กล้วยทุกลูกจะผ่านการหวัดด้วยความรู้สึกใส่ใจเป็นพิเศษ ก่อนที่จะตั้งใจตาก และดูแลอย่างดี เพื่อส่งมอบสินค้าที่ดีที่สุดไปยังผู้บริโภค

ไม่น่าแปลกใจที่กล้วยอบแดดของเธอจะมีราคาสูงกว่ากล้วยตากทั่วไปตามท้องตลาด คือกิโลกรัมละ 200 บาท ซึ่งหลายคนถึงกับตกใจว่าจะมีคนซื้อหรือ แต่খনุนบอกว่า ราคานี้เป็นราคาที่เรากำหนดเองด้วยความภูมิใจ จากวัตถุดิบและกระบวนการทุกอย่างที่เราใช้หัวใจทำ และเป็นราคาที่ผู้บริโภค เมื่อมีโอกาสได้ชิม ก็ยอมรับได้ จนมีต้องรอคิวสั่งจองกันยาว เพราะเธอทำอย่างเน้นคุณภาพ ไม่ใช่ปริมาณ

“1 เดือน ทำกล้วยอบแดดได้ 40 กิโลกรัม แต่ละวันทำงานประมาณ 6 ชั่วโมง ทั้งหวัด ปอก ล้าง กลับด้าน เก็บ ความพิเศษคือเราได้สัมผัสกล้วยทุกลูก ในมุมมองต่อการผลิตสินค้า เหมือนการทำงานศิลปะที่ถ่ายทอดอารมณ์บวกความรู้ลงไปสินค้า คนกินก็จะเหมือนได้รับของขวัญ” ขนุนเล่าด้วยความภูมิใจ

นอกจากนี้ เธอยังเริ่มผลิตขนมพุมะกรูด และสบู่ธรรมชาติ ขายด้วย ซึ่งผลิตภัณฑ์นี้ก็ได้อาจากการที่เธอสนใจเรื่องสุขภาพ และเรียนรู้ที่จะทำของใช้เองจากธรรมชาติมากขึ้น เมื่อทดลองทำ ทดลองใช้ จนรู้จักกับทั้งขนมพุมะกรูด และสบู่ธรรมชาติ ที่เธอทำเองมากขึ้นแล้ว เธอจึงเริ่มลองทำขายดู

“เราเคยทำขนมพุมะกรูดใช้ ช่วงแรกๆ ไม่ชินเลย ต่อต้านด้วยซ้ำ เพราะเราคุ่นเคยกับเคมีที่ใช้แล้วมีฟองมาตั้งแต่เกิด แต่พอเราเริ่มให้ความสำคัญกับข้าวของเครื่องใช้มากขึ้น เราก็เลยพยายามหักดิบ ไม่มีฟอง

ก็ไม่มีพอง หัวเหนียวก็หัวเหนียว จะลองดูว่าเป็นยังไง ก็ค่อยๆ สังเกต เรียนรู้กับมันไป จนตอนนี้พบว่า จากเดิมที่เป็นผมมันมาก ต้องสระผมทุกวัน บางวันสระกลางคืนแล้ว ตื่นเช้ามาก็ยังต้องสระอีก แต่พอใช้แชมพูธรรมชาติที่ตัวเองติดต่อกันนานๆ เราไม่ต้องสระผมถี่แบบเดิมที่ใช้เคมี พอเรารู้จักกับของที่เราทำเองดีแล้ว เราก็สามารถที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ และอธิบายพูดคุยให้กับลูกค้าฟังได้”

อาจกล่าวได้ว่า หัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดของเขาคือ การใช้หัวใจในการทำ ทดลอง เรียนรู้ ผ่านกระบวนการคิดผ่านมือ ผ่านความรู้สึก จนกระทั่งเข้าใจ และผลิออกมาเป็นสินค้าแต่ละอย่าง และสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้บริโภค ซึ่งไม่เพียงสร้างการยอมรับของผู้บริโภคได้เท่านั้น แต่ยังสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคได้อีกด้วย

ไม่เพียงสินค้าแปรรูปเท่านั้น ตอนนี้เขานุกำลังตั้งอกตั้งใจพัฒนาเรื่องการปลูกผัก และเลี้ยงไก่ไข่ วางแผนจะขายผลผลิตในรูปแบบระบบสมาชิกต่อไป อีกทั้งยังมีความฝันว่าอยากจะทำอบรมแบ่งปันวิชาความรู้ให้คนอื่น และเปิดบ้านเป็น farm stay ให้คนได้เข้ามาเรียนรู้ ทำกิจกรรมร่วมกันด้วย

เธอบอกว่า ตอนนี้นอกจากร่างกายจะแข็งแรงขึ้น หัวใจก็แกร่งขึ้นด้วย แม้ว่าบางครั้งจะรู้สึกท้อกับความเหนื่อย เพราะต้องใช้พลังกายในการทำงานมาก แต่หัวใจก็พองโตทุกครั้ง เวลาเมื่อลูกค้ามาทัก มาสั่งซื้อสินค้า มาให้กำลังใจ หรือขอบคุณในสิ่งที่เราทำ ทำให้เราพร้อมที่จะตื่นขึ้นมาสู้อีกในวันถัดไป เพื่ออนาคตที่ฝันไว้

อภิศักดิ์ กำเพ็ญ
อายุ 33 ปี @ เชียงใหม่

อภิศักดิ์ กำแพง หรือ **อ้น** เป็นลูกหลานเกษตรกร ที่เมื่อเรียนจบก็ตั้งใจจะกลับมาอยู่บ้าน เป็นเกษตรกรเหมือนพ่อแม่อย่างไม่ลังเลตั้งแต่แรก ด้วยความที่เขาเติบโตมาในครอบครัว และชุมชนที่สนใจเรื่องวิถีเกษตรกรรมยั่งยืน อย่างชุมชนแม่ทา อ.แม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากเดิมก็ทำเกษตรเชิงเดี่ยว ใช้เคมีมาก แต่ก็ปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์กัน ทำให้เขาค่อยๆ ซึมซับแนวคิดทั้งจากเวทีประชุม และจากการลงมือทำของผู้ใหญ่ในครอบครัวและชุมชนมาโดยตลอด ทำให้เขารู้ว่าตัวเองต้องการอะไรในชีวิต

“เกษตรกรเป็นอาชีพที่สุขอิสระ” เขาบอก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเขาจะได้เรียนรู้ และได้แรงบันดาลใจจากคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ แต่เมื่อถึงคราวที่เขากลับมาลงมือทำเอง เขาก็นำประสบการณ์และความรู้ที่เขาสั่งสมมาประยุกต์ ปรับใช้

จากการผลิตพืชผัก ส่งขายตลาดอย่างเดียว เขาก็นำประสบการณ์ที่ได้ไปเรียนรู้เรื่องการขายแบบระบบสมาชิก CSA จากสหรัฐอเมริกามาใช้ โดยชวนเพื่อนๆ คนรุ่นใหม่ในชุมชนที่กลับบ้านมาช่วยกันทำ โดยแบ่งงานกันตามความถนัดของแต่ละคน จากวันนั้นถึงวันนี้ เขารวมกลุ่มปลูกผัก ส่งขายให้สมาชิกผู้บริโภคในระบบ CSA มาแล้วถึง 8 ปี

ระบบสมาชิกผักแบบ CSA เป็นระบบที่เชื่อมโยงผู้ผลิตกับผู้บริโภคแบบช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยผู้บริโภคจะจ่ายเงินล่วงหน้าให้กับเกษตรกร และเกษตรกรก็จะผลิตผัก ใส่อ่ง ส่งให้ผู้บริโภคเป็นประจำ

อันบอกว่าเขาสนใจที่จะลองทำตลาดรูปแบบนี้ ก็เพราะอยากสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริโภค ให้ได้มาเรียนรู้ร่วมกันว่าอาหารที่เขากินนั้นใครผลิต ผลิตแบบไหน เงินที่เขาจ่ายมานั้นช่วยสนับสนุนใครบ้าง

จากการขายผลผลิตในระบบ CSA วันนี้เขาเริ่มขยายงาน มาทำร้านคาเฟ่เล็กๆ ชื่อว่าแม่ทา ออร์แกนิก ขายกาแฟ ที่สั่งมาจากเครือข่ายเพื่อนเกษตรกร ชายชนมบั้ง เด็กโฮมเมด รวมถึงอาหารแนวพิวชั่นหลายหลายเมนู ที่สมาชิกคนรุ่นใหม่ที่มีหัวใจเดียวกัน มาช่วยกันคิด ช่วยกันทำ นอกจากอาหารแล้ว ก็ยังมีสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนต่างๆ ที่รวบรวมมาวางขายไว้ที่ร้านนี้ด้วย

อันบอกว่า เราเลือกเมนู และสินค้าที่หลากหลายมาไว้ในร้าน บางอย่างก็ผลิตแบบอินทรีย์ บางอย่างก็ไม่เป็นอินทรีย์ เพื่อว่าจะได้สื่อสารกับ

ผู้บริโภคที่เข้ามาในร้าน ให้คนเกิดคำถาม เกิดกระบวนการเรียนรู้ เป็นการปลูกฝัง สร้างความตระหนักให้ผู้บริโภคได้รู้จัก และเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์มากขึ้นด้วย อาจกล่าวได้ว่า ร้านแม่ทาออร์แกนิกคาเฟ่แห่งนี้ ไม่ใช่เพียงขายอาหาร ขายสินค้า แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ทำงานกับผู้บริโภค ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจคนอื่นด้วย

กว่าจะมาถึงวันนี้ ไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากเราจะต้องรู้เป้าหมายที่ตัวเองต้องการชัดแล้ว ยังต้องรู้จักบริหารจัดการด้วย ไม่ใช่แค่ปลูกอย่างเดียว แต่ต้องดูห่วงโซ่ด้วยว่าถ้าเราขายจะขายใคร กลุ่มเป้าหมายอยู่ตรงไหน ถ้าเขาซื้อแล้วเงินจะอยู่ จะหมุนเวียนยังไง จะบริหารจัดการยังไงให้อยู่รอดได้จริง ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าเขากำลังอยู่ระหว่างการเรียนรู้ เป็นความท้าทายอย่างหนึ่งของคนรุ่นใหม่อย่างพวกเขา ที่จะต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำ

อันบอกว่าอุปสรรคมีเข้ามาตลอด แต่เขาไม่ได้มองว่ามันเป็นปัญหา สิ่งสำคัญคือ เขาหากกลุ่มเพื่อนเครือข่ายที่มีความสนใจ และอยากจะทำอะไรคล้ายๆ กันเจอ ซึ่งตอนนี้มีอยู่ 3 คน ที่มาช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ปัญหา และช่วยกันพัฒนาอยู่ตลอด “เรามีแรงบันดาลใจ เลยไม่ท้อ” เขาบอก

เมื่อถามเขาว่า คิดว่าเกษตรกรรุ่นใหม่จะสามารถอยู่รอดได้มั้ย เขาบอกว่าอย่างน้อยถ้าเราตลาดเรื่องอาหาร ผลิตอาหารให้ตัวเองได้กิน มันก็น่าจะเป็นทางรอดของเราแล้ว นอกจากนี้ก็ยังได้กำไรทางใจ ที่มีผลผลิตเหลือเผื่อแผ่ให้คนอื่นได้กิน อีกทั้งยังได้สื่อสารให้ผู้บริโภคให้ได้รู้ที่มาของอาหาร ได้รู้จักเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริงกันมากขึ้น

และเหนือสิ่งอื่นใดคือ เขาบอกว่า มีความสุขกับสิ่งที่ทำอยู่

การสร้างการยอมรับจากผู้บริโภค

อีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่อยู่รอดได้ ก็คือการรู้จักแปรรูป พัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาดจนได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค จากประสบการณ์เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันนั้น พบว่า สิ่งที่จะต้องพัฒนาเพื่อสร้างการยอมรับจากผู้บริโภค ก็คือ

- ♥ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ บนพื้นฐานของการรู้จักตัวเอง เห็นคุณค่าของสิ่งที่ตัวเองทำ ไม่ใช่ทำตามกระแส
- ♥ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้มีอัตลักษณ์ของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องสวยหรู ราคาแพง แต่แสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตัวเองได้
- ♥ ต้องรู้จักทุนที่ตัวเองมีอยู่ ทั้งเรื่องเงินทุน ทรัพยากร และภูมิปัญญา แล้วนำมาบริหารจัดการ โดยเริ่มจากสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ ดูว่าตัวเองทำอะไรได้แค่ไหน

♥ รู้กลุ่มเป้าหมายว่าเป็นใคร โดยไม่เอาตลาดนำ แต่เอาสิ่งที่ตัวเองจะผลิตนำ และหาให้เจอว่ากลุ่มเป้าหมายหลักคือใคร ก่อนที่จะขยายฐานต่อไป บางคนไม่ชอบเรา ไม่ชอบสินค้าของเรา แสดงว่าเราอาจไม่กลุ่มเป้าหมายของเราก็ได้

♥ ต้องรู้จักการสื่อสารหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจ เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เราทำ โดยเริ่มจากตัวเองเป็นผู้บริโภคที่ดี เห็นคุณค่าของสิ่งที่ตัวเองทำด้วย

♥ ต้องรู้จักบริหารจัดการให้อยู่รอด โดยเริ่มต้นจากการทำตัวเองให้แข็งแรง ให้ชัดเจน แล้วจึงขยับไปรวมกลุ่ม หาเครือข่าย

♥ มีการรวมกลุ่ม และหาภาคีเครือข่าย ที่จะมาช่วยสนับสนุนทั้งเรื่องการผลิต การตลาด และการสื่อสารเพื่อให้คนจำนวนมากรู้จักเรามากขึ้น

♥ ต้องรู้จักผู้บริโภค และทำงานกับผู้บริโภค ไม่ใช่แค่ให้ผู้บริโภคมาเข้าใจเราอย่างเดียว เราต้องรู้จักและเข้าใจเขาด้วย

♥ สร้างความไว้วางใจ และความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค

มองไปข้างหน้า : ฝันร่วมกันของเกษตรกรรุ่นใหม่

จากเรื่องราวชีวิตเกษตรกรรุ่นใหม่แต่ละคนที่ได้แบ่งปันมาวันนี้ จะเห็นได้ว่าทุกคนล้วนมีความคิด ความฝันเป็นของตัวเอง แม้ว่าจะเรียกตัวเองว่าเป็นเกษตรกร แต่พวกเขาก็ไม่ได้เป็นเกษตรกรแบบเก่า ตามที่รุ่นพ่อรุ่นแม่ของตัวเองเคยทำมา พวกเขาปรับเปลี่ยนวิถีคิด ปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต ให้สอดคล้องกับยุคสมัย สามารถอยู่รอด อย่างเป็นมิตรกับชุมชน และสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จากเกษตรเชิงเดี่ยว ที่เคยใช้เคมี พวกเขาก็บปรับเปลี่ยนให้เป็นเกษตรอินทรีย์ แม้จะต้องต่อสู้กันทางความคิด แต่พวกเขาก็ไม่ย่อท้อ ด้วยเชื่อว่าวิถีเก่าที่เคยเป็นมา ไม่ใช่ทางรอด และไม่ใช่สิ่งที่เขาอยากทำอีกต่อไป

ที่สำคัญคือ มุมมองต่อชีวิตการเป็นเกษตรกร สำหรับพวกเขา ไม่ใช่ชีวิตที่ด้อยค่า ไร้เกียรติ อย่างที่คนรุ่นเก่ามักจะมองว่าไม่ใช่อาชีพที่คนเรียนจบสูงๆ ควรมาทำ ทว่าสำหรับพวกเขาแล้ว เกษตรกรเป็นชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณค่า และความหมาย เป็นชีวิตที่เป็นอิสระ และนำมาซึ่งความสุข

นอกจากวิถีคิด และวิธีการผลิตในรูปแบบใหม่แล้ว เกษตรกรรุ่นใหม่ยังมีการสร้างเครือข่ายที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตั้งแต่การผลิต ไปจนถึงการแปรรูป และการตลาด โดยไม่จำเป็นต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ ที่สำคัญคือ นอกจากจะเป็นผู้ผลิตแล้ว พวกเขาส่วนใหญ่ยังเป็นคนขายผลผลิตของตัวเองโดยตรง พัฒนาตัวเองเป็นเหมือนผู้ประกอบการ และมีการเชื่อมโยงกับผู้บริโภคด้วย ไม่ได้หวังพึ่งแต่พ่อค้าคนกลางเพียงอย่างเดียว ซึ่งถือเป็นความแตกต่างระหว่างเกษตรกรรุ่นใหม่ กับเกษตรกรรุ่นเก่า อย่างเห็นได้ชัดเจน

เมื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มาพร้อมวงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในงานที่ทางโครงการสวนผักคนเมืองจัดขึ้น ได้พูดคุย สนทนากันเรื่องทิศทาง ความคิดฝัน อันเป็นความท้าทายที่พวกเขาสนใจอยากจะทำด้วยกัน **สิ่งหนึ่งที่พวกเขาสนใจร่วมกันก็คือ การสร้างเครือข่ายทั้งการทำงานและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ลองมาวาดภาพฝันและช่วยกันทำให้เป็นรูปธรรมไปด้วยกันค่ะ**

- อยากเชื่อมโยงเกษตรกรรุ่นใหม่ที่กลับบ้าน ให้รู้จักกันมากขึ้น ว่าใครทำอะไร อยู่ที่ไหนกันบ้าง โดยอาจทำเป็น Mapping Online ที่เปิดโอกาสให้แต่ละคนเข้าไปปักหมุดพื้นที่ตัวเอง และบอกว่าปลูกอะไรบ้าง ฤดูกาลเก็บเกี่ยวคือเมื่อไหร่ เป็นต้น

- เชื่อมโยงเกษตรกรที่เก่งในแต่ละเรื่องเข้าด้วยกัน โดยสามารถนำไปสู่การจัดทำเป็นคอร์ส อบรม ทำเป็นค่าย หรือทำการท่องเที่ยวในรูปแบบธุรกิจเพื่อสังคมร่วมกัน เพื่อเป็นรายได้ให้กับองค์กรหรือเครือข่าย และเปิดรับอาสาสมัครทั้งจากในและนอกประเทศมาช่วยทำงาน เหมือนเป็นแหล่งฝึกงานให้คนรุ่นใหม่ไปในตัว

- มีการสร้างประเพณีใหม่ที่ผสมผสานวัฒนธรรมสากลกับวิถีพื้นบ้านเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นเครื่องดึงดูดให้คนสนใจมาเที่ยวพื้นที่เกษตรมากขึ้น

- ช่วยกันสร้างตลาดอาหารปลอดภัย หรือตลาดสีเขียว ที่ไม่เพียงขายแต่อาหารปลอดภัยเท่านั้น แต่ขายแรงบันดาลใจ เป็นการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ เช่น มีการอบรม มีกิจกรรมศิลปะ และการพูดคุยกันเรื่องวิถีชีวิตทางเลือกด้วย

- สร้างร้านค้าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งรวมผลผลิตของชุมชน และของเพื่อน ๆ ในเครือข่าย จำหน่ายสินค้าที่ดีมีคุณภาพให้คนในชุมชน

- สร้างคนต้นแบบที่เป็นแรงบันดาลใจให้คนอื่นได้ 1 ตำบล 1 ต้นแบบ

- สร้างพื้นที่ตัวเองให้เป็นเหมือนศูนย์ปมเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้มีโอกาสได้เข้ามาเรียนรู้ และจัดกิจกรรมเพื่อให้เพื่อนผู้ผลิตได้มีโอกาสได้มาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งเรื่องการผลิต แปรรูป การตลาด

- เก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เพื่อเป็นต้นทุนที่จะช่วยสนับสนุน แบ่งปันให้คนในเครือข่าย หรือในชุมชนได้

- พัฒนาศักยภาพของคนในเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจจะพาไปเรียนรู้นอกพื้นที่ด้วย เพื่อให้สามารถกลับมาพัฒนาตัวเองได้

- สร้างคนที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสาร นำเสนอวิถีชีวิต คุณค่า และความสำคัญของเกษตร เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้าใจ และสนใจการทำเกษตรมากขึ้น

- สร้างการเรียนรู้สำหรับคนที่สนใจอยากทำเกษตร เหมือนเป็น WIKI HOW ที่บอกขั้นตอนการทำเกษตรแบบมีคำอธิบาย มีภาพประกอบ โดยมีการคัดสรร และถอดบทเรียนจากเกษตรกรที่ทำจริง ที่สำคัญคือเป็นการทำเกษตรเพื่อชุมชนด้วย ไม่ใช่การทำเกษตรแบบปัจเจกบุคคล

อย่างเดียว

- สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงผู้ผลิต กับผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และให้ผู้บริโภคได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องวิธีการผลิตแบบเกษตรกรรมยั่งยืนมากขึ้นด้วย

ความน่าสนใจของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีโอกาสได้พบเจอกลุ่มนี้คือ พวกเขาไม่ได้มีความคิดว่าอยากจะเป็นเกษตรกร ที่อยู่รอด และสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตัวเอง หรือครอบครัวเท่านั้น แต่พวกเขายังคิดถึงการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้ชีวิตให้เป็นแบบอย่าง เป็นแรงบันดาลใจ และช่วยสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวิถีเกษตรกรรมยั่งยืนให้กับผู้คนมากขึ้น ไม่ว่าจะเด็ก ๆ ที่กำลังเติบโต ไม่ว่าจะเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความฝันแบบพวกเขา แต่ยังไม่มีความกล้า หรือยังไม่มีความรู้มากพอ ไม่ว่าจะเป็นผู้คนในชุมชน รวมถึงผู้บริโภค และผู้คนในสังคมส่วนร่วม

สำหรับพวกเขาแล้ว พวกเขาเชื่อว่างานเกษตร เป็นงานที่สร้างสรรค์ ที่มีความเป็นศิลปะในตัวเอง มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละคน ในขณะที่เดียวกัน ก็เป็นงานที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตในมิติต่างๆ ได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การเมือง สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญคือสามารถเชื่อมโยงผู้คนทั้งโลกเข้าหากันได้ และทำให้ชีวิตเราสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัวเราได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม คงต้องยอมรับว่า แม้ว่าพวกเขาจะคิดและทำต่างจากคนรุ่นก่อนในยุคหลังปฏิวัติเขียว แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ความรู้ และภูมิปัญญาหลายอย่าง พวกเขาก็ต้องเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ คนรุ่นก่อนด้วย โดยเฉพาะบรรพบุรุษคนรุ่นก่อน หรือที่หลายคนเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ซึ่งแม้ว่าจะอยู่ในช่วงปฏิวัติเขียว ที่กระแสการผลิตเชิงเดี่ยว

และการใช้สารเคมีกำลังถูกโค่น แต่ก็สามารถปฏิบัติ เปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตของตัวเอง เกิดเป็นรูปแบบ และองค์ความรู้เรื่องการทำเกษตรกรรมยั่งยืนขึ้นมากมาย ที่สำคัญคือ ผืนแผ่นดิน รวมถึงพืชพันธุ์พื้นบ้าน ที่คนรุ่นก่อนได้ช่วยกันอนุรักษ์ รักษาไว้ ก็เป็นเหมือนมรดกที่มีคุณค่า ที่ทำให้คนรุ่นใหม่เติบโต และสามารถทำมาหาเลี้ยงชีวิตด้วยวิถีเกษตรสืบต่อไปได้ด้วยเช่นกัน

ไม่ว่าเกษตรกรรุ่นใหม่แต่ละคนจะเติบโตไปในทิศทางไหน รูปแบบความฝันของเขาจะสร้างออกมาเป็นรูปธรรมอย่างไร เชื่อว่า หากพวกเขาเดินอยู่บนวิถีแห่งเกษตรกรรมยั่งยืน ได้ลงมือบำรุงรักษา และเพาะปลูก ลงบนผืนแผ่นดิน ด้วยมือตัวเอง อย่างเป็นมิตรและเกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมแล้ว วิถีเกษตรกรรมนี้ ก็จะเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่ทำให้เราได้รู้จัก เข้าใจ เติบโตทางจิตวิญญาณและเป็นส่วนหนึ่งกับธรรมชาติมากขึ้น ดังที่พญูโอเกะกล่าวไว้ว่า **“เป้าหมายสูงสุดของเกษตรกรรมไม่ใช่การเพาะปลูกพืชผล แต่คือการบ่มเพาะความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์”** นั่นเอง

เปิดโลก เรียนรู้เกษตรกรรุ่นใหม่ ในต่างประเทศ

ดูเหมือนว่าปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงทางอาหาร เกษตรกรอายุเฉลี่ยสูงขึ้น และจำนวนลดน้อยลง จะเป็นปัญหาที่ไม่ใช่เพียงประเทศไทย เราต้องเผชิญเท่านั้น แต่เป็นปัญหาระดับโลก ที่หลายประเทศต่างก็กำลังเผชิญอยู่ ยังไม่นับปัญหาเรื่องระบบอาหาร ที่นำมาสู่ปัญหาสุขภาพมากมาย อีกทั้งเรื่องความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความไม่ยั่งยืนต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งหลายกลุ่ม หลายหน่วยงาน หลายองค์กร ในต่างประเทศต่างก็พยายามหาทางแก้ไข และเชื่อว่าเกษตรกรรมรุ่นใหม่ ก็เป็นหนึ่งในหนทางที่จะมีส่วนช่วยรับมือ และเปลี่ยนแปลงปัญหาเหล่านี้ให้ดีขึ้นได้

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องราวของเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในต่างประเทศจำนวนไม่น้อย ทั้งจากการได้ไปพูดคุย เยี่ยมเยือน ในพื้นที่ของเกษตรกรรมรุ่นใหม่เอง และจากการศึกษาค้นหาเรื่องราวในโลกออนไลน์ อยากชวนให้ลองมาเปิดโลกเรียนรู้มุมมองชีวิตเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในต่างประเทศไปด้วยกันค่ะ

Sangwoodgoon

สวนของเกษตรกรรุ่นใหม่
ผู้เปลี่ยนแปลงสังคมด้วยการลงมือทำ
@ฮ่องกง

ช่วงเวลาที่ไปเยือนฮ่องกง มีโอกาสได้ไปเยือนแปลงเกษตรที่ชื่อว่า **Sangwoodgoon** ซึ่งอยู่บริเวณดินแดนใหม่ หรือบริเวณที่เรียกว่า NewTerritory ในฮ่องกง

ความน่าสนใจของสวนผัก Sangwoodgoon แห่งนี้ ไม่ได้ได้อยู่แค่เพียงว่า เป็นสวนผักที่ปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ โดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ ร่วมกันทำเท่านั้น แต่สวนผักแห่งนี้เกิดขึ้นจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ทำงาน เคลื่อนไหวทางสังคม ยืนหยัดเคียงบ่าเคียงไหล่กับชาวบ้าน เพื่อต่อต้าน การสร้างรถไฟความเร็วสูงที่เชื่อมกับ Guangzhou ซึ่งส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและชุมชนเกษตรกรรม

แม้ว่าการเคลื่อนไหวครั้งนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ แต่ก็มี ส่วนสำคัญที่ทำให้คนรุ่นใหม่กลุ่มนี้ได้คิดทบทวนถึงชีวิตตัวเอง และสิ่งที่ตัวเองกำลังเรียกร้อง อย่างเรื่องการพึ่งพาตนเอง หรือความยั่งยืน ของเกษตรกรรม เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้พวกเขาพบว่า แม้ว่าเขาจะ ร่ำเรียนมาสูงเพียงใด แต่เขากลับไม่มีทักษะความรู้ ความสามารถใน เรื่องการทำเกษตร รวมถึงไม่มีทักษะในการพึ่งพาตนเองเลยแม้แต่น้อย พวกเขาจึงรวมตัวหลักๆ 5 คน หาที่ดินที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร บริเวณNewTerritory และทำสัญญาขอเช่าพื้นดินนั้นมาปลูกข้าว ปลูกผัก เรียนรู้จะทำเกษตร และพึ่งตนเอง

Chow Sze-chung หนึ่งในสมาชิกคนสำคัญที่บุกเบิก ลงมือทำ จนสวนผักแห่งนี้เติบโตมาเป็นเวลาร่วม 5 ปีแล้ว บอกว่า เขาเพิ่งจะมา

เรียนรู้เรื่องเกษตร เรื่องการพึ่งตนเองจริงๆ ก็ช่วง 5 ปีนี้ ที่ผ่านมาเขาได้แต่พูดเรื่องความเชื่ออย่างเดียว ไม่เคยลงมือทำ ตอนนี่เขาได้มาลงมือทำจริงๆ เพื่อจะทำให้ดู อยู่ให้เห็นว่าการอยู่แบบยั่งยืน ทำเกษตรด้วยตัวเองนั้นเป็นอย่างไร

“Be the change that you wish to see in the world”

มหาตมะ คานธี กล่าวไว้

และพวกเขาก็ทำเช่นนั้น

สิ่งที่น่าประทับใจคือ เราสัมผัสได้ถึงพลังอันยิ่งใหญ่ที่อยู่ภายในใจของพวกเขาที่มุ่งมั่น และคิดหวังอยากจะช่วยกันเปลี่ยนแปลงสังคม พวกเขาไม่ได้ต้องการออกไปใช้ชีวิตเรียบง่าย และมีความสุขนอกเมือง แต่เขาใช้การลงมือทำนี้ เป็นเสมือนเครื่องมือสำคัญที่ใช้ทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมต่อไปด้วย โดยที่ที่เขาจะเปิดตลาด **Sunday Farmer's Market** เพื่อเปิดให้คนในชุมชนรอบข้าง และคนในเมืองได้มาซื้อผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสวน หรือจากเครือข่ายที่คัดเลือกคุณภาพมาแล้ว

Chow บอกว่า เขาไม่ได้คิดหวังอยากจะเปิดร้านในเมือง หรือนำผลผลิตไปฝากขายตามร้านต่างๆ เขาตั้งใจอยากจะให้คนเดินทางเข้ามาหาเขา เพื่อว่าผู้บริโภคจะได้รู้จัก และได้เรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ผลิตรวมถึงได้พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องชีวิต เรื่องสังคม เรื่องระบบอาหารที่กำลังเผชิญอยู่ด้วยกัน

นอกจากทำเกษตรแล้ว Chow ยังได้เป็นอาจารย์พิเศษในมหาวิทยาลัย ซึ่งเขาก็ใช้สวนผักแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ ที่จะเปิดโลกให้นักศึกษาได้เข้าใจเรื่องชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัญหา

ต่างๆ ที่สังคมฮ่องกงกำลังเผชิญอยู่มากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การเติบโตของทุนนิยม เรื่องของความไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งอาหาร ส่วนใหญ่ในฮ่องกงหรือแม้แต่ในจีนก็ต้องนำเข้าจากจีนเป็นหลัก หรือ เรื่องของรुकล้าพื้นที่เกษตรกรรมที่เหลืออยู่น้อยนิด เพื่อทำประโยชน์ทาง ธุรกิจ หรือสร้างตึกรามบ้านช่องแทน เป็นต้น

แทนที่พวกเขาจะออกไปนำขบวนประท้วง วันนี้พวกเขาลงมือทำ ด้วยตัวเองจริงๆ เพื่อที่จะใช้สิ่งที่เขาทำทุกวัน เปลี่ยนแปลงสังคมต่อไป

เมื่อถามถึงความรู้สึกของการใช้ชีวิตเกษตรกร ทั้ง Chow และ เพื่อนๆ ที่เรารู้จักด้วย ก็บอกว่าเขามีความสุข และพอใจกับสิ่งที่เขาทำ มาก บนพื้นที่กว่า 14,000 ตารางฟุต พวกเขาพยายามเรียนรู้ ทดลอง พัฒนาเทคนิควิธีที่เหมาะสม จากคนไม่มีพื้นฐานเรื่องเกษตรมาเลย จน ตอนนี้หลังจาก 4-5 ปีผ่านไป ผลผลิตและรายได้ที่ได้ ก็พอจะทำให้แต่ละ คนมีเงินเดือนประจำบ้างแล้ว บางคนอาจรับงานพิเศษ มีอาชีพเสริมตาม

ที่ตัวเองถนัด เช่นทำงานออกแบบ หรือเป็นอาจารย์อยู่บ้างเป็นครั้งคราว แต่เขาก็สามารถเชื่อมโยงเรื่องการทำเกษตรเข้ากับสิ่งที่เขาทำได้เสมอ

และแม้ว่าพวกเขาอาจจะต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในอนาคต เนื่องจากอาจถูกขอคืนพื้นที่ เพื่อนำไปสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ด้านอื่นๆ ต่อไป เนื่องจากเมืองก็กำลังขยายตัวมายังดินแดนใหม่แห่งนี้ มากขึ้นเรื่อยๆ แต่พวกเขาก็ยังคงยืนหยัด เรียนรู้ และใช้ชีวิตบนวิถีแห่ง เกษตรกรรมที่ยั่งยืนต่อไปอย่างไม่หวาดหวั่น

“Be the change that you wish to see in the world”

ขอบคุณคุณ Chow Sze-chung และเพื่อน รวมถึงคู่ชีวิต คุณแม่ของคุณ Chow ที่ให้การต้อนรับและสละเวลาในการพูดคุยกับเรา

ขอบคุณคุณ Charlotte Wan จากองค์กร Partnerships for Community Development (PCD) ที่ช่วยติดต่อและพาเราไปเยี่ยมชม และเรียนรู้เรื่องราว ของ Sangwoodgoon แห่งนี้ค่ะ

AIYO Farm

บริษัท(ผลิต)คนรุ่นใหม่ หัวใจเกษตร
@ ญี่ปุ่น

แรกเริ่มเดิมทีนั้น **AIYO Farm** เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจทำเกษตรอินทรีย์ มีฟาร์มอยู่ที่เขตโทกาเนะ จังหวัดชิบะ โดยในช่วงแรกสมาชิกต่างก็เป็นทั้งผู้ผลิตและขาย จนมีการพัฒนารูปแบบและระบบการจัดการให้ดียิ่งขึ้น และเปิดเป็นบริษัท AIYO มีเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเงินเดือนประจำ และมีการแบ่งหน้าที่กันชัดเจนมากขึ้น คือมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานผลิต และเจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาดรวมถึงการขาย ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่รวมทั้งหมด 6 คน และมีผู้ผลิตที่เป็นการเกษตรกรทำงานด้านการผลิตเต็มตัวเพื่อส่งผลผลิตให้บริษัท 2 ครอบครัว รวม 3 คนด้วยกัน

ความน่าสนใจของ AIYO FARM คือถึงแม้ว่าเขาจะตั้งบริษัทขึ้น และมีฝ่ายการตลาดที่ทำหน้าที่ขายผลผลิตโดยเฉพาะ แต่วัตถุประสงค์ของพวกเขาไม่ใช่การขาย แต่คือการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่สนใจเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ แต่ไม่มีประสบการณ์ ได้มีโอกาสสามารถมาร่วมตัวและทำงานร่วมกัน ได้เข้ามาฝึกฝนวิชา จนสามารถออกไปทำเกษตรด้วยตนเองได้

คุณมุโระซัง (Mr.Keiichi Murozumi) ผู้ก่อตั้งกลุ่ม AIYO และเป็นเกษตรกรหลักที่ส่งผลผลิตให้บริษัท กล่าวว่า อยากให้คนอื่น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นเกษตรกรมากขึ้น แม้ว่าในกระแสหลักของญี่ปุ่นจะมีการนำเข้าอาหารจากต่างประเทศมากขึ้นเรื่อยๆ แต่เขาเชื่อมั่นว่าคนที่อยากกินอาหารที่ผลิตในประเทศนั้นมีแน่นอน เพราะฉะนั้นเป็นสิ่งที่เรา

ควรทำเพื่อปกป้องผืนดินของประเทศญี่ปุ่นด้วย ถ้าไม่มีคนดูแลผืนดิน ดินก็จะเสื่อม ดังนั้นเราต้องรักษาผืนดินญี่ปุ่นเอาไว้ และก็อยากให้ คนรุ่นใหม่ที่มีสนใจเข้ามาช่วยกันพัฒนาชุมชนในชนบทรวมกันด้วย

*“For my self
For my family
For my friends
For our children
For the earth
For smile”*

นี่คือสโลแกนของพวกเขา

บริษัทนี้ทำงานกันอย่างไรร

สำหรับการดำเนินงานของบริษัท AIYO จะมีเจ้าหน้าที่ประจำ ฝ่ายผลิต 4 คน และฝ่ายการตลาดและการขาย 2 คน ทุกคนได้รับ เงินเดือนประจำ

ในด้านการผลิตนั้น บริษัท AIYO มีพื้นที่ทำเกษตรของตัวเองรวม ทั้งหมด 21 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่สำหรับการปลูกผัก จำนวน 18 ไร่ กระจายอยู่รอบๆ ชุมชน จำนวน 30 แปลง โดยแต่ละแปลงจะมีการ บริหารจัดการแปลงให้มีผลผลิตประมาณ 11-13 ชนิด ต่อเนื่องตลอดปี เพื่อที่จะส่งให้กับสมาชิกผู้บริโภค CSA อย่างสม่ำเสมอ และยังมีพื้นที่ สำหรับการปลูกข้าวด้วยอีก จำนวน 3 ไร่ มีเจ้าหน้าที่หลักๆ ที่ทำงาน ลงแปลงทั้งวัน 2 คน ส่วนที่เหลือก็จะมาช่วยทำงานที่แปลงเกษตรเป็น ครั้งคราว

นอกจากผลผลิตจากแปลงของบริษัทแล้ว AIYO ยังทำงานกับผู้ผลิตในชุมชนด้วย โดยนอกจากการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน รวมถึงการเข้าไปขอศึกษาเรียนรู้กับเกษตรกรดั้งเดิมในชุมชนแล้ว ทาง AIYO ยังรับผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากผู้ผลิตในชุมชนมาจัดจำหน่ายให้ด้วย ปัจจุบันมีครอบครัวของคุณมุโระซัง กับผู้ผลิตในชุมชนอีกหนึ่งรายที่ส่งผลผลิตให้กับ AIYO เป็นประจำ รวมมีพืชผักที่หลากหลายประมาณ 40-50 ชนิดที่สามารถนำไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ

ในด้านการตลาดและการขาย ทาง AIYO มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตหลายหลายรูปแบบด้วยกันดังนี้

- ♥ ส่งผักให้สมาชิกผู้บริโภคในระบบ CSA ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 200 ครอบครัว โดยบางคนรับชุดผักอาทิตย์ละ 1 ครั้ง บางคนรับเดือนละ 1 ครั้ง และบางคนก็รับเป็นครั้งคราว

- ♥ ส่งผักให้ร้านอาหารทั้งในจังหวัดชิบะ และโตเกียว อาทิตย์ละ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 30 ร้าน

- ♥ นำผลผลิตไปขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง โดยไปขอใช้พื้นที่หน้าร้านกาแฟเพื่อว่าสินค้าจำหน่าย ทุกวันพฤหัสบดี โดยจะไปขายช่วง 11.00-18.00 น. มีลูกค้าประจำมาอุดหนุนจำนวนไม่น้อย ทั้งผู้บริโภคทั่วไป และเจ้าของร้านอาหารที่มาจับจ่ายผลผลิตไปใช้ที่ร้าน 5% ของรายได้ที่ขายได้ทั้งหมดในวันนั้น ก็จะจ่ายให้กับร้านกาแฟ

- ♥ นำผลผลิตไปขายให้กับผู้บริโภคที่หน้าสตูดิโอโยเกิร์ต อาทิตย์ละ 1 ครั้ง

- ♥ นำผลผลิตไปขายที่ตลาดนัดใหญ่ในสถานีรถไฟชิบะ เดือนละ 1 ครั้ง โดยตลาดนัดนี้เป็นตลาดที่มีผู้ผลิตจากหลายที่มารวมตัวกัน

นอกจากนี้ พวกเขาก็ยังไปขายตามงานเทศกาลต่างๆ ด้วย อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของ AIYO Farm นี้ประสบความสำเร็จไม่น้อย คือมีทั้งคนรุ่นใหม่ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้และร่วมงาน อีกทั้งยังมีรายได้ที่เข้ามาหล่อเลี้ยงบริษัท สามารถดูแลการบริหารจัดการ และมีเงินเดือนจ่ายให้เจ้าหน้าที่เพียงพอ แถมยังมีโบนัสให้ในแต่ละปีด้วย

เรามีโอกาสได้ไปเยี่ยมร้านขายผักที่หน้าร้านกาแฟของพวกเขา ถึงจะเป็นร้านเล็กๆ จัดวางง่ายๆ ไม่ได้มีอุปกรณ์ตกแต่งร้านเป็นพิเศษ แต่ในช่วงเวลาไม่นานนัก เราก็เห็นลูกค้าทยอยแวะเวียนกันเข้ามาจับจ่ายเลือกซื้อผลผลิตอย่างไม่ขาดสาย ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง บางคนก็ซื้อไปกินเองที่บ้าน บางคนก็มาซื้อใช้ในร้านอาหารของตัวเอง ที่สำคัญส่วนใหญ่ก็จะเตรียมถุงมาใส่กันเองด้วย

คุณมุโรซังกล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ AIYO ประสบความสำเร็จให้ฟังว่า ทาง AIYO มีการจัดกิจกรรมบ่อยปีละ 2-3 ครั้ง ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ในฟาร์ม และทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ก็มีไอเดียเยอะ ใช้หลายวิธีที่จะชักชวนให้มีสมาชิกใหม่ๆ เข้ามาร่วม เช่นการโฆษณาว่า “We will be your Farmer.” แทนที่จะเรียกลูกค้าว่าเป็นสมาชิกบริโคด ก็เรียกตัวเองว่าเป็นเกษตรกรของคุณแทน หรือในการไปขายตรงที่หน้าร้านกาแฟ ก็มีการทำบัตรสมาชิกสะสมแต้ม โดยจุดประสงค์หลักก็คือเพื่อให้รู้จักชื่อลูกค้า จะได้รู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้นเวลามาอุดหนุนครั้งต่อไปด้วย

ตอนไปอยู่ที่ร้านขายผักหน้าร้านกาแฟ เรายังสังเกตเห็นว่าแต่ละถุงขายผักแต่ละชนิดนั้น เขาก็จะมีคำโฆษณาที่แนะนำว่าผักนี้รสชาติเป็นยังไง หรือเอาไปทำอะไรกินอร่อย เป็นแรงจูงใจในการเลือกผักของผู้บริโภคด้วย ที่น่าสนใจคือ ร้านนี้ไม่มีคำว่า Organic หรืออินทรีย์ ติด

โฆษณาไว้ตรงไหนเลย แต่ผู้ผลิตก็มาซื้อด้วยความไว้วางใจว่าผลผลิตที่นี่ดี มีคุณภาพ ที่สำคัญคือรสชาติอร่อย

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญไม่แพ้กันที่ทำให้ AIYO ประสบความสำเร็จก็คือการทำงานร่วมกับชุมชนที่ตัวเองอยู่ คุณมุโรซังบอกว่า เราต้องมีเกษตรกรในชุมชนที่มีประสบการณ์เยอะๆ มาช่วยสนับสนุนด้วย และก็ต้องเครือข่ายชาวบ้านในชุมชนมาสนับสนุนด้วยเช่นกัน ดังนั้นการทำงานชุมชนก็เป็นเรื่องสำคัญ และทาง AIYO ตอนนี้ก็สนิทสนม และเป็นที่ยู๋จักของชาวบ้านมาก

ได้มาเห็นการทำงานของคนรุ่นใหม่กลุ่มนี้แล้ว ก็อดรู้สึกประทับใจในพลังของพวกเขาที่มารวมตัวกัน และก็สามารถช่วยกันจัดสรรบริหารจัดการงานเรื่องการเกษตร ให้สามารถเติบโตและอยู่รอดทางเศรษฐกิจได้ ที่สำคัญพวกเขาไม่ได้มีเป้าหมายในเชิงการสร้างรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังมุ่งทำงานเพื่อที่จะสร้างโอกาสให้คนรุ่นใหม่อื่นได้เข้ามาเรียนรู้ เข้ามาฝึกฝน ทดลองทำ และช่วยกันสร้างให้เกิดเกษตรกรรมรุ่นใหม่ตัวจริง ที่จะช่วยกันสืบทอดงานเกษตรกรรม และรักษาผืนดินของญี่ปุ่นเอาไว้ และที่ประทับใจยิ่งกว่านั้นก็คือพวกเขาไม่ทิ้งชุมชนที่พวกเขาเข้าไปอยู่ แต่ยังทิ้งเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ และสร้างเครือข่ายกับพวกเขา โดยเฉพาะกับผู้ผลิตที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ด้วย

สำหรับคนรุ่นใหม่ที่สนใจทำเกษตร มุโรซังยังให้ข้อคิดซึ่งแนวทางไปสู่ความสำเร็จไว้อย่างน่าสนใจว่า

- ♥ ต้องตั้งใจเรียนรู้ แม้จะเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็ต้องตั้งใจที่จะเรียนรู้
- ♥ ต้องมีไอเดียใหม่ๆ ทั้งที่เป็นเรื่องของการผลิต และการตลาด
- ♥ ต้องเอาความรู้ ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่จากการทำงานที่ผ่านมาเอามาปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์

ขอขอบคุณประสบการณ์ดีๆ ที่ชาว AIYO FARM มาร่วมแบ่งปันให้เราได้เรียนรู้ แถมยังมีอาหารกล่องแสนอร่อย ที่วัดฤดูติบแทบทุกอย่างที่นำมาทำอาหารกลางวัน เรากินกันในวันนั้น ก็มาจากผลผลิตจากแปลงของ AIYO และเครือข่ายผู้ผลิตเอง เรียกว่าได้กินแบบรู้ที่มา เห็นหน้าเห็นตาคนปลูกกันเลยจริงๆ

ขอขอบคุณ Japan International Volunteer Center และ Japan Foundation ที่สนับสนุนทุนในการเดินทาง รวมทั้งทีมงานที่คอยดูแลพวกเราอย่างดีตลอดการเดินทาง

Folo Farm : Feed Our Love One @ มาเลเซีย

“ถ้าดูจากสิ่งที่เราเรียนอย่างหนักมาในวิชาชีพหมอล้วนแล้ว สิ่งที่เขาทำทุกวันนี้อาจดูเหมือนเป็นความล้มเหลว แต่ถ้าเราดูที่คุณค่าที่แท้จริงที่เขาทำอยู่แล้ว ผมรู้สึกภูมิใจในตัวเขามาก”

นี่คือสิ่งที่คุณพ่อของ **Dr. Lemuel Ng** แห่ง **Folo Farm** กล่าว

ด้วยความที่ตระหนักว่าทุกวันนี้ผู้คนล้มป่วยกันจำนวนมาก และสาเหตุสำคัญก็มากจากอาหารที่เรากิน Dr. Lemuel Ng จึงหันเหตัวเองจากการทำอาชีพหมอ ตามที่ตัวเองร่ำเรียนมาโดยตรง มาเป็นผู้ที่บุกเบิกชวนเพื่อนๆ มาริเริ่มทำเกษตร ด้วยการแปรเปลี่ยนเศษอาหารในเมืองให้เป็นปุ๋ย บำรุงเลี้ยงดูพืชผักต่างๆ ที่เขาปลูก เพื่อเป็นอาหารสำหรับหล่อเลี้ยงผู้คน โดยเฉพาะคนที่กำลังเจ็บป่วยอยู่ จนเกิดเป็น Folo Farm หรือ Feed Our Love One ขึ้นที่มาเลเซีย

สิ่งที่พวกเขาทำคือ พวกเขามีพื้นที่ในการทำงานทั้งหมด 3 แปลง แปลงหนึ่ง สำหรับผลิตอาหารเป็นเหมือนต้นแบบการทำเกษตรในเมือง และเปิดให้ผู้ที่สนใจได้เข้าไปเรียนรู้ในวันเสาร์ แปลงนี้อยู่ที่ Kempas มีเนื้อที่ประมาณ 0.5 เอเคอร์ ส่วนแปลงที่ 2 อยู่ที่ Ban Foo มีเนื้อที่ 6 เอเคอร์ เป็นพื้นที่สำหรับผลิตอาหารเป็นหลัก และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งไว้สำหรับเป็นที่หมักปุ๋ย เปลี่ยนเศษอาหารต่างๆ ที่พวกเขาไปรับมาจากตามร้านอาหาร ตามตลาดต่างๆ มาเป็นปุ๋ยชั้นดีในการปลูกผัก เช่นเดียวกับอีกหนึ่งแปลง ที่อยู่ที่ Kukup ซึ่งมีเนื้อที่ 5 เอเคอร์

ตอนนี้พวกเขาสามารถที่จะผลิตอาหารให้กับสมาชิกที่จ่ายเงินล่วงหน้า 24 สัปดาห์ ได้ถึงจำนวน 80 ครอบครัว โดยแต่ละครอบครัวก็จะมารับผลผลิตเองที่แปลงทุกวันเสาร์ ยังไม่นับครอบครัวอื่นๆ ที่กำลังเข้าคิวรออยู่อีกร่วม 300 ครอบครัว

ความน่าสนใจของพวกเขาคือ พวกเขาไม่เพียงมุ่งหวังอยากจะเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ผลิตอาหารคุณภาพดี ไร้อาหารเคมีให้ผู้คนได้กิน เพื่อให้มีสุขภาพดีเท่านั้น แต่พวกเขายังมุ่งหวังอยากจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยจัดการขยะอินทรีย์ หรือเศษอาหารต่างๆ ในเมืองมาเลเซียด้วย ซึ่งเขาพบว่า ขยะเหล่านี้เคยถูกทิ้งไปอย่างเปล่าประโยชน์ถึงวันละ 25,000 - 30,000 ตัน

พวกเขาตั้งเป้ากันไว้ว่าอยากจะช่วยเปลี่ยนเศษอาหารเป็นปุ๋ยให้ได้วันละ 10,000 ตัน ภายในเวลา 5 ปี ที่สำคัญคือพวกเขายังมีความหวังและความตั้งใจที่อยากจะทำางานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งโรงเรียน เกษตรกร หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการขยะ เพื่อขยายผล ให้เมืองต่างๆ ในมาเลเซียมีระบบการทำงานทั้งเรื่องการผลิตอาหาร และการจัดการขยะอินทรีย์เช่นเดียวกับที่พวกเขาได้ทำกันด้วย

Dr. Lemuel Ng บอกว่า คำว่า “Feed” ในความหมายของเขา ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การผลิตอาหารให้คนได้กิน แต่หมายถึงการช่วย

การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีขึ้นสำหรับผู้คนในสังคม เช่น การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้เกิดขึ้น รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดความเป็นชุมชนที่ช่วยกันขับเคลื่อน แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่สังคมกำลังเผชิญด้วย

นับเป็นอีกหนึ่งเรื่องราว ที่แสดงถึงพลังของเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่ไม่ได้ลุกขึ้นมาทำเกษตรเพื่อสร้างอาหารที่ดีให้ผู้คนเท่านั้น แต่ยังคิดถึงสังคม สิ่งแวดล้อม รวมถึงปัญหาสุขภาพที่ผู้คน โดยเฉพาะในสังคมเมือง กำลังเผชิญด้วย

ขอบคุณรูปภาพและข้อมูลจาก <http://www.folofarms.com/our-story>
<http://www.theedgemarkets.com/article/chivas-venture-malaysia-finalist-aims-revolutionise-urban-farming>
https://www.facebook.com/pg/FeedOurLovedOnes/photos/?ref=page_internal
<https://www.youtube.com/watch?v=pLdUUa7fHg4>

Fleet Farming :

ขึ้นไปทำFarm
@ สหรัฐอเมริกา

ท่ามกลางสถานการณ์ และวิกฤตต่างๆ ที่รุมเร้า ทั้งเรื่องสังคม เรื่องอาหาร เรื่องสิ่งแวดล้อม ยังมีเรื่องราวของคนรุ่นใหม่ที่ถูกขับเคลื่อนมาลงมือทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เป็นคนรุ่นใหม่ไฟแรง ที่จุดความหวังให้กับเรา

Fleet Farming ก็ถือเป็นโครงการของคนรุ่นใหม่อีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกขับเคลื่อนมาช่วยกันเปลี่ยนแปลงระบบอาหาร และรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยการช่วยกันเปลี่ยนสนามหญ้าของบ้านต่างๆ ที่สนใจ ในพื้นที่เมือง Orlando ให้เป็นพื้นที่ปลูกผัก

กลุ่มนี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 2014 มีผู้นำทีมคือ **Chris Castro** ซึ่งตอนนั้นอายุเพียง 27 ปี และเพื่อนคือ **Heather Grove** พวกเขามีความหวังว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาสังแวดล้อม ด้วยการผลิตอาหารในท้องถิ่น อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งขายให้กับคน และตลาดชุมชน ในระยะทางไม่ไกลเกิน 1500 ไมล์ โดยเขาเปิดรับสมัครบ้านที่สนใจจะร่วมโครงการ และใช้วิธีชี้จรรยาบรรณกับเพื่อนๆ ไปช่วยกันเปลี่ยนสนามหญ้าที่เคยต้องรดน้ำอย่างเปล่าประโยชน์ ให้เป็นพื้นที่ผลิตอาหารเลี้ยงคนในชุมชน เขามีเงื่อนไขว่าบ้านที่สนใจต้องทำสัญญาให้ใช้พื้นที่ร่วมกันอย่างน้อย 2 ปี และต้องช่วยออกค่าน้ำ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสนับสนุนเงินลงทุนในการทำแปลงเริ่มต้นบางส่วนด้วย

หลังจากประกาศออกไป มีบ้านที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการมากถึง 200 กว่าแห่งในเวลาปีครึ่ง ซึ่งตอนนี้พวกเขาช่วยกันเปลี่ยน

พื้นที่สนามหญ้าเป็นพื้นที่ผลิตอาหารไปได้ทั้งหมด 11 แห่ง โดยแรงงานบางส่วนก็มาจากอาสาสมัคร ที่นัดหมายกันมาซึ่งจักรยานด้วยกัน ระหว่างทาง ก็จะแวะตามแปลงผักจุดต่างๆ ที่กลุ่มไปปลูกไว้ และสอนให้อาสาสมัครเหล่านี้ได้ลงมือทำเกษตรไปด้วยกัน กิจกรรมนี้เรียกว่า Swarm Ride ใครมาเป็นอาสาสมัคร ก็จะได้รับส่วนแบ่งผลผลิตไปด้วย คือได้ทั้งความรู้ ความสนุก และอาหารกลับบ้านไป ผลผลิตอีกส่วนหนึ่งก็จะแบ่งให้กับเจ้าของที่ดิน และที่เหลือก็จะส่งขายให้กับร้านค้าในชุมชน

นอกจากนี้ เขายังมีโครงการที่น่าสนใจอย่าง Fruit Gleaning ซึ่งเกิดจากการพบว่ามีต้นผลไม้จำนวนมากไม่น้อยที่ถูกปลูก และถูกทิ้งให้ผลผลิตร่วงหล่นอย่างไร้ความสนใจ และไร้การดูแล ในขณะที่มีคนในชุมชนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงผลไม้เหล่านี้ได้ เขาเลยทำโครงการให้บ้านที่มีต้นผลไม้นี้ มาลงทะเบียนต้นไม้อีก แล้วทีม Fleet Farming ก็จะเป็นคนไปดูแล เก็บเกี่ยวผลผลิต และนำมาจำหน่าย รายได้ที่มาจากการจำหน่ายนี้ เจ้าของต้นไม้สามารถนำไปใช้ลดหย่อนภาษีได้ เหมือนเป็นการบริจาคอย่างหนึ่ง

สำหรับคนที่ต้องการจะทำสวนผักเอง พวกเขาก็มีบริการช่วยไปอบรม ช่วยไปออกแบบ ติดตั้งสวนผักให้ด้วยเช่นกัน

เป็นเรื่องราวเล็กๆ จากแดนไกล ที่แสดงให้เห็นถึงพลังของคนรุ่นใหม่ แม้จะไม่ได้อยู่ในพื้นที่เกษตร แต่ก็สามารถรวมพลัง เรียนรู้ และช่วยกันสร้างพื้นที่อาหารให้เกิดขึ้นได้ในเมือง แถมยังใช้วิธีการขนส่งอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย

ขอบคุณเรื่องราวจาก www.fleetfarming.com

ขอบคุณรูปภาพจาก <https://www.facebook.com/fleetfarming/>

<http://www.unfoodgardens.org/feed-your-city/fleet-farming/>

ใครสนใจเข้าไปติดตามความเคลื่อนไหวของพวกเขากันได้จะคะ

บทส่งท้าย

เรื่องราวของเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งในบ้านเราและในต่างประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่โลกกำลังเผชิญอยู่ทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพทั้งกายและใจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ หนึ่งในผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมช่วยรับมือเปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ก็คือเกษตรกรรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่กลับบ้านไปเพื่อสืบทอดอาชีพเกษตรกรจากพ่อแม่ โดยปรับเปลี่ยนระบบการผลิตให้ยั่งยืน และเป็นมิตรกับตัวเองและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความคิดความฝันอยากจะเชื่อมโยงเรื่องเกษตรกับการสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ หรือเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ยากจะเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ที่มีส่วนช่วยสร้างระบบอาหารที่ดี และสร้างผู้ประกอบการที่เข้าใจให้เกิดขึ้น ไม่เพียงเกษตรกรรุ่นใหม่ในพื้นที่ตามชนบทที่มีวิถีการทำเกษตรเป็นพื้นฐานอยู่แล้วเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สร้างพื้นที่อาหารให้เกิดขึ้นในเมืองด้วย หลายกลุ่มพยายามเชื่อมโยงเรื่องการทำเกษตร กับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมือง อย่างเรื่องขยะ หรือเรื่องพลังงานในการขนส่ง ยังไม่นับสวนผักบนดาดฟ้าอีกหลายแห่ง โดยเฉพาะในต่างประเทศ ที่เกิดจากพลังคนรุ่นใหม่

ซึ่งตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองที่กำลังเผชิญ รวมถึงตระหนักถึงสถานการณ์อาหารที่ไม่ปลอดภัย และต้องเดินทางขนส่งมาในระยะทางไกลๆ และมาช่วยกันลงมือทำ เกิดเป็นอาชีพเกษตรกรรมรุ่นใหม่ในเมืองขึ้น แถมยังกำลังได้รับความนิยมไม่น้อยในปัจจุบัน

ต้องยอมรับว่าผืนแผ่นดินเรากำลังจะถูกทำลาย และถูกแทนที่ไปด้วยตึกรามบ้านช่อง สิ่งก่อสร้างมากมาย หากไม่มีเกษตรกรรมรุ่นใหม่มาช่วยกันรักษาผืนแผ่นดินไว้ ที่สำคัญคือไม่ใช่เพียงแค่การอนุรักษ์ เก็บรักษาไว้ แต่คือการบำรุงหล่อเลี้ยง ฟันฟูให้ผืนดินกลับมามีชีวิตอีกครั้ง ด้วยการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของพวกเขา และการช่วยกันฟันฟูผืนดินให้อุดมสมบูรณ์ที่แหละ ที่จะช่วยนำไปสู่การแก้ไขและเปลี่ยนแปลงปัญหาต่างๆ ที่โลกกำลังเผชิญอยู่มากมาย ไม่เพียงการผลิตอาหารที่ดีมีคุณภาพที่ช่วยให้ผู้คนมีสุขภาพดีขึ้นเท่านั้น แต่วิถีการผลิตเช่นนี้ยังช่วยฟันฟูสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศน์ให้กลับคืนมา ที่สำคัญคือฟื้นฟูความเป็นชุมชน รวมถึงภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ที่ในชนบทหลายแห่งกำลังจะล่มสลาย หรือสูญหายไป ให้กลับคืนมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง

ไม่เพียงชุมชนผู้ผลิตเท่านั้น พวกเขายังมีส่วนช่วยสร้างชุมชนผู้บริโภคที่มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตอาหารที่ยั่งยืนจริงๆ ด้วย หลายคนยังมีบทบาทสำคัญที่ช่วยกันส่งต่อความรู้ ปุ๋ยคอก และสืบทอดไปยังคนรุ่นใหม่อีกมากมาย

สิ่งที่เกษตรกรรมรุ่นใหม่เหล่านี้กำลังทำ ไม่ใช่เพียงการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่มุ่งหน้าจะผลิตเพื่อขาย สร้างรายได้ให้กับตัวเองเท่านั้น แต่พวกเขากำลังช่วยกันสร้างโลกใบใหม่ที่พวกเขาฝันถึง ผ่านการลงมือทำเกษตรนั่นเอง

